

**UCHWAŁA NR LVII/496/2020
RADY GMINY GRUDZIĄDZ**

z dnia 30 czerwca 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata
2022 - 2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559, poz.1005 i 1079) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. , poz. 2268 i 2270 , Dz.U. z 2022 r., poz. 1, poz. 66 i 1079) uchwała się, co następuje:

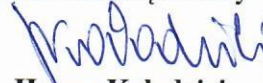
§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022 – 2027 w brzmieniu stanowiącym jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XLVI/344/2014 Rady Gminy Grudziądz z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2014 – 2022.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grudziądz.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Hanna Kołodziej

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2022-2027

**GMINA GRUDZIĄDZ
POWIAT GRUDZIĄDZKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA GRUDZIĄDZ
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING

GRUDZIĄDZ 2022

Opracowanie:

Westmor Consulting

Urszula Wódkowska

Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek

Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem Karoliny Drzewieckiej – Kierownika Projektu:

Joanna Kaszubska – Konsultant

Karolina Bonowicz – Analityk Stażysta

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Metodologia opracowania Strategii	8
3. Diagnoza sytuacji społecznej	9
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej	9
3.1.2. Demografia	9
3.1.1. Charakterystyka ogólna gminy	11
3.1.3. Rynek pracy	12
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa	16
3.1.5. Ochrona zdrowia	16
3.1.6. Edukacja	17
3.1.7. Kultura i sport	21
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego	24
3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	34
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie gminy	36
3.2.1. Bezrobocie	36
3.2.2. Ubóstwo	39
3.2.3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych	40
3.2.4. Problemy osób starszych	43
3.2.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	45
3.2.6. Uzależnienia	55
3.2.7. Bezdomność	61
3.2.8. Przemoc w rodzinie	61
3.2.9. Przestępczość	65
3.3. Wyniki badania ankietowego	66
3.4. Analiza SWOT	76
4. Wizja rozwoju społecznego i cele strategiczne	78
5. Kierunki niezbędnych działań	79
6. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	81
6.2. Prognoza zmian	82
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe	83
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii	84
9. Powiązanie Strategii z dokumentami strategicznymi wyższej rangi oraz z dokumentami na szczeblu lokalnym	88
10. Wnioski i podsumowanie	96
Spis tabel, rysunków i wykresów	97

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022- 2027 jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy. Jest narzędziem materializacji lokalnej polityki społecznej. Zobowiązanie sporządzenia dokumentu wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.), w którym zostało napisane: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

W Strategii wskazano obszary problemowe, cele i kierunki działań. Osiągnięcie wyznaczonych celów i rezultatów podlegać będzie stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji. Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego celu działań. W obszarze rozwiązywania problemów społecznych jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej w następujących dziedzinach:

1. Bezrobocie,
2. Ubóstwo,
3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych,
4. Problemy osób starszych,
5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
6. Uzależnienia,
7. Bezdomność,
8. Przemoc w rodzinie,
9. Przestępczość.

Wskazane dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej.

Zgodnie z art. 16b, ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.), strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera przede wszystkim:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie:
  - celów strategicznych projektowanych zmian,
  - kierunków niezbędnych działań,
  - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - wskaźników realizacji działań.

Akty prawne regulujące opracowanie i wykonanie strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowią również:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2021 r. poz. 1100 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2021),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2021 r. poz. 1744),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.),

-
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 poz. 573 ze zm.),
  - ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 176),
  - ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2085),
  - ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1672 ze zm.),
  - ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2021 r. poz. 2354),
  - ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1472),
  - ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1108 ze zm.),
  - ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 877 ze zm.),
  - ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.),
  - ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359),
  - ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.),
  - ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.),
  - ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.),
  - ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217 ze zm.),
  - ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305 ze zm.),
  - ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 611 ze zm.),
  - ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz.U. z 2020 r. poz. 508 ze zm.),
  - ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.),
  - ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2018 r. poz. 969),
  - ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2021 r. poz. 711 ze zm.),
  - ustawa z dnia 7 września 1991 r. systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915),

- uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. 2018 poz. 1007),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz. 1329),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2021 r. poz. 1092),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2021 r. poz. 716 ze zm.).

Różnorodność problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Głównym celem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest pogłębianie i rozwój form pracy socjalnej, kooperacja z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi oraz instytucjami funkcjonującymi w sferze polityki społecznej. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych wskazuje, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Grudziądz.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym i aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od wyboru kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii.

Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022- 2027 jest wieloletnim dokumentem programowym, stanowiącym niebagatelne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jego mieszkańców, zwłaszcza grup społecznych, którym grozi izolacja społeczna.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022- 2027 została podzielona na trzy zasadnicze części.

Pierwsza część – rozdział 3 – ukazuje charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Grudziądz. Zbadano strukturę demograficzną, stan gospodarki oraz sytuację na rynku pracy. Przedstawiono także dostępne dla mieszkańców usługi społeczne, czyli: pomoc społeczną, edukację i ochronę zdrowia.

Analizy dokonano w oparciu o:

- informacje Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy Grudziądz.

W pierwszej części ukazano także rezultaty przeprowadzonego badania ankietowego, którego celem było rozpoznanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców. Charakterystykę sytuacji społecznej reasumuje analiza SWOT – analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

Część drugą – rozdział 4 – stanowi prognoza zmian problemów społecznych wskazanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 główne części:

- prognozę demograficzną sporządzoną w oparciu o Prognozę dla gmin na lata 2017-2030 opracowaną przez GUS;
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie gminy Grudziądz w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022- 2027 oraz zadań w zakresie pomocy społecznej, które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Prognoza stanowi fundament do określania celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia – rozdziały 5-8 to określenie celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zmniejszenia negatywnych zjawisk społecznych występujących na terenie gminy. Ukazano w niej również sposób realizacji Strategii oraz określono możliwe wskaźniki monitorowania wykonania planowanych działań.

3. Diagnoza sytuacji społecznej

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.2. Demografia

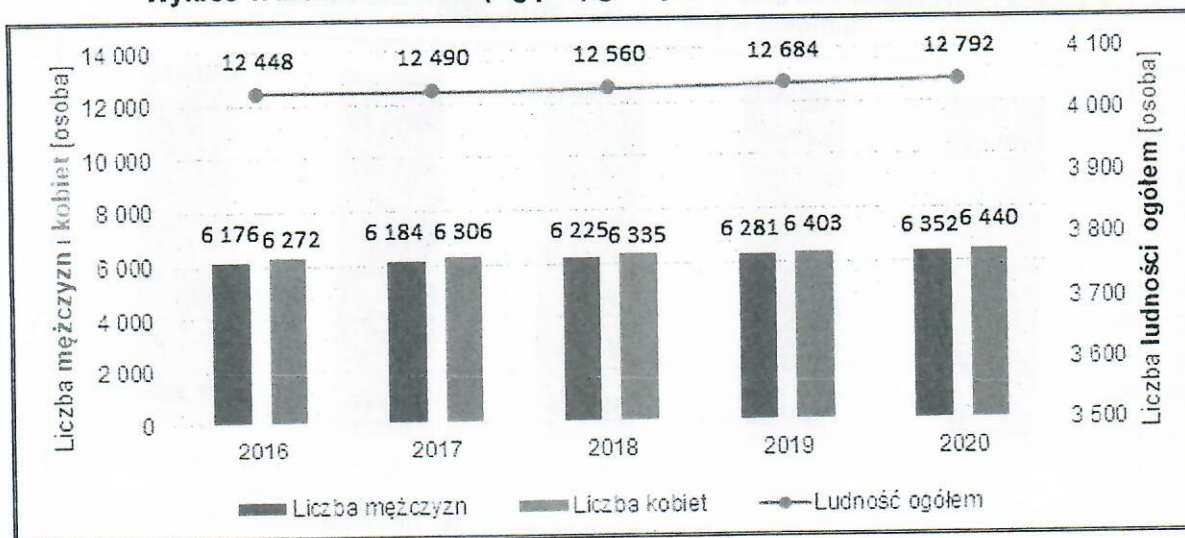
Zgodnie z danymi GOPS w roku 2020 gminę zamieszkiwało 12 792 osoby, z czego liczba mężczyzn wyniosła 6 352 osoby (49,66%), a liczba kobiet 6 440 osób (50,34%). Na przestrzeni analizowanych lat (2016-2020) zwiększyła się liczba mieszkańców o 344 osoby, tj. 2,76%. Przez cały okres liczba kobiet przeważała nad liczbą mężczyzn. Wzrost liczby ludności dotyczył zarówno mężczyzn (wzrost o 176 osób, tj. 2,85%), jak i kobiet (wzrost o 168 osób, tj. 2,68%).

Tabela 1. Liczba ludności gminy Grudziądz w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	Osoba	12 448	12 490	12 560	12 684	12 792
Mężczyźni		6 176	6 184	6 225	6 281	6 352
Kobiety		6 272	6 306	6 335	6 403	6 440

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Grudziądzu

Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Grudziądzu

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych, na przestrzeni lat 2016-2020 odnotowano:

- wzrost wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym o 3,34%,
- spadek wśród ludności w wieku produkcyjnym o 0,06%,
- wzrost wśród ludności w wieku poprodukcyjnym o 14,09%.

Tabela 2. Ludność gminy Grudziądz w latach 2016-2020 wg grup ekonomicznych

Wyszczególnienie	Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Osoba	2 785	2 774	2 804	2 833	2 878
Ludność w wieku produkcyjnym	Osoba	7 846	7 833	7 817	7 821	7 841
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Osoba	1 817	1 883	1 939	2 030	2 073

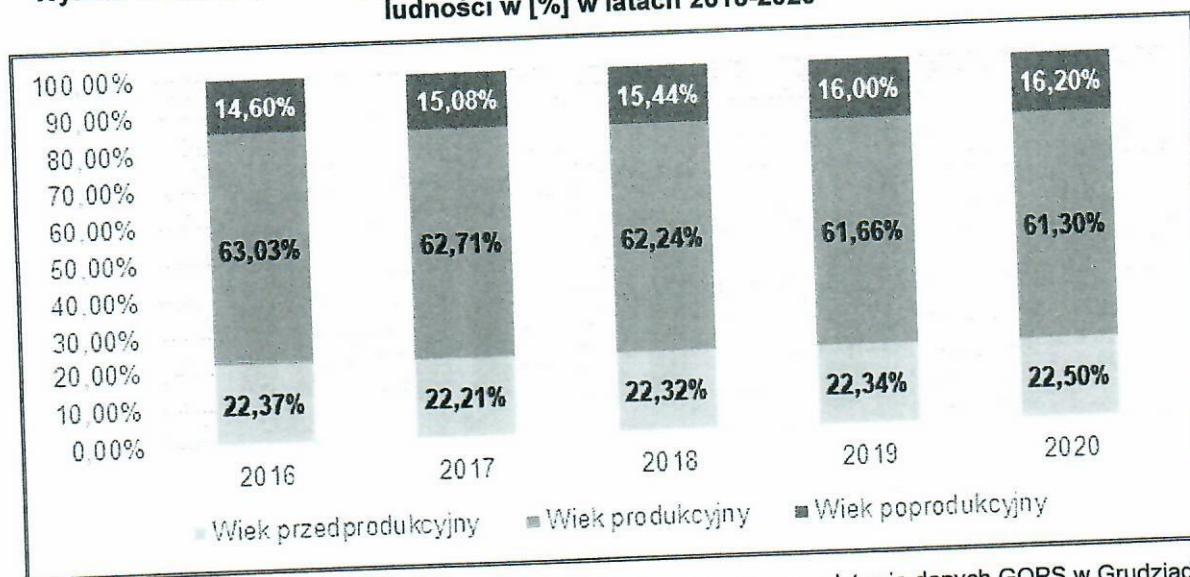
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Grudziądzu

W 2020 r. sytuacja demograficzna przedstawiała się następująco:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 22,50%,
- udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem wynosił 61,30%,
- udział ludność w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 16,20%.

Na terenie gminy obserwuje się znaczny wzrost udziału liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do pozostałych grup ekonomicznych, co świadczy negatywnie o sytuacji demograficznej na terenie gminy. Zaobserwować można proces starzenia się społeczeństwa. Wzrost liczby osób starszych wiąże się z koniecznością zaspokojenia rosnących potrzeb tej grupy społeczeństwa, głównie w zakresie opieki społeczno-socjalnej i zdrowotnej.

Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Grudziądz w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Grudziądzu

PRZYROST NATURALNY

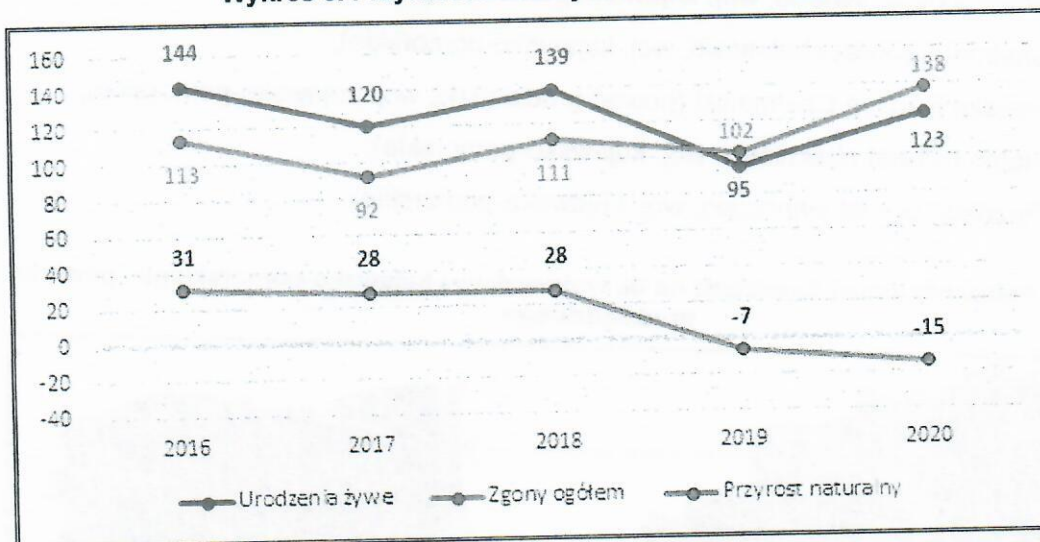
W latach 2016-2018 na terenie gminy, odnotowywano dodatni przyrost naturalny, który świadczy o większej liczbie urodzeń żywych niż zgonów ogółem. W latach 2019-2020 przyrost naturalny na tym terenie przyjmował wartości ujemne, co świadczy o większej liczbie zgonów ogółem niż urodzeń żywych. Szczegółowe dane dotyczące przyrostu naturalnego przedstawione zostały w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 3. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w latach 2016-2020

Wyszczególnienie		Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	Ogółem	Osoba	144	120	139	95	123
Zgony ogółem	Ogółem	Osoba	113	92	111	102	138
Przyrost naturalny	Ogółem	Osoba	31	28	28	-7	-15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Grudziądzu

Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Grudziądzu

MIGRACJE

Według danych GUS przez cały analizowany okres (2016-2020) na terenie gminy zanotowano dodatnie saldo migracji, co świadczy o większej liczbie osób meldujących się niż wymeldowujących na obszarze gminy Grudziądz.

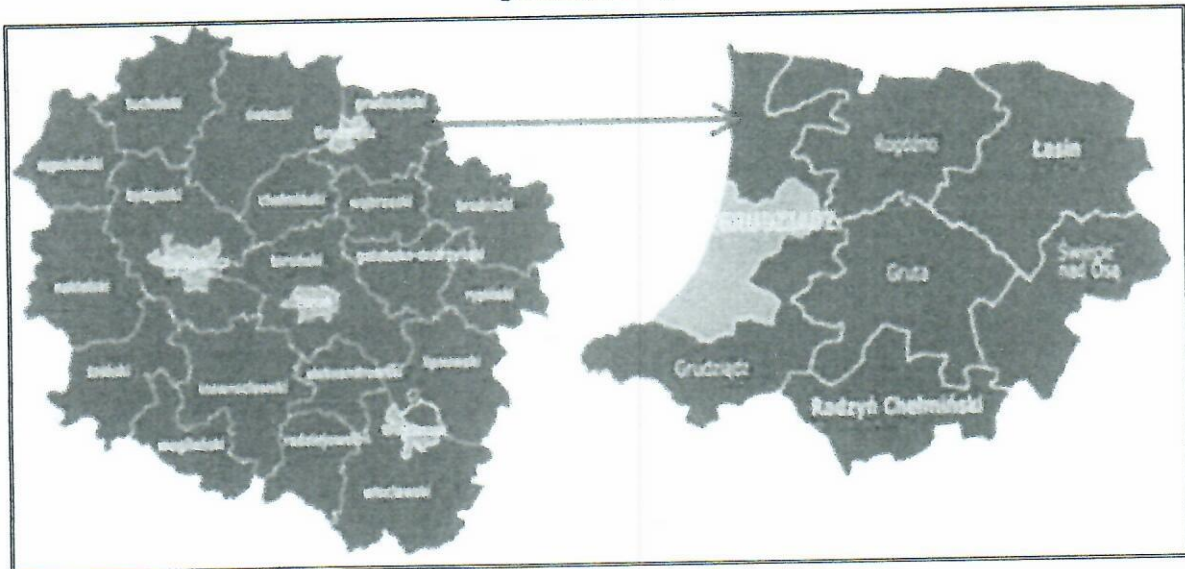
3.1.1. Charakterystyka ogólna gminy

Gmina Grudziądz jest gminą wiejską, położoną w powiecie grudziądzkim, w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Według danych GUS jej powierzchnia w 2020 roku wynosiła 165 km² i podzielona jest na 26 sołectw.. Podstawę komunikacji na tym obszarze stanowią drogi krajowe nr 16 relacji: Dolna Grupa – granicy Państwa z Litwą, 55 relacji: Nowy Dwór Gdański – Stolno, 95 relacji: Grudziądz – Autostrada A1 oraz droga wojewódzka nr 534 relacji: Grudziądz - Rypin. Sieć dróg uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne. Powiązania zewnętrzne realizowane są również przez linie kolejowe: nr 207 relacji Toruń - Malbork, nr 208 relacji: Działdowo – Chojnice.

Gmina Grudziądz graniczy z miastem Grudziądz oraz gminą:

- wiejską Dragacz (powiat świecki, woj. kujawsko-pomorskie),
- wiejską Gruta (powiat grudziądzki, woj. kujawsko-pomorskie),
- wiejską Rogóźno (powiat grudziądzki, woj. kujawsko-pomorskie),
- wiejską Sadlinki (powiat kwidzyński, woj. pomorskie),
- wiejską Nowe (powiat świecki, woj. kujawsko-pomorskie),
- wiejską Chełmno (powiat chełmiński, woj. kujawsko-pomorskie),
- miejsko-wiejską Radzyń Chełmiński (powiat grudziądzki, woj. kujawsko-pomorskie),
- wiejską Stolno (powiat chełmiński, woj. kujawsko-pomorskie),
- wiejską Płużnica (powiat wąbrzeski, woj. kujawsko-pomorskie).

Rysunek 1. Położenie gminy Grudziądz na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl>

3.1.3. Rynek pracy

Według danych GUS na terenie gminy Grudziądz w roku 2020 zarejestrowane były 1 444 podmioty gospodarcze, z czego 1 264, tj. 87,53% funkcjonowało w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem w latach 2016-2020 zwiększyła się o 241 działalności (tj. o 20,03%). Strukturę działalności gospodarczej, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym prezentuje tabela poniżej.

Tabela 4. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w latach 2016-2020¹

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty gospodarki narodowej					
Ogółem	1 203	1 208	1 295	1 379	1 444
Sektor publiczny					
Ogółem	19	11	11	11	10
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	16	8	8	8	7
Sektor prywatny					
Ogółem	1 054	1 060	1 137	1 205	1 264
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	41	44	48	56	59
Spółki handlowe	8	8	6	6	6
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	1
Spółdzielnie	4	4	4	6	6
Fundacje	19	21	21	24	25
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	1 054	1 060	1 137	1 205	1 264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

W sektorze prywatnym można zaobserwować przodowanie dwóch sekcji nad innymi. Jest to sekcja F związana z branżą budowlaną (219 podmiotów) oraz sekcja G powiązana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (359 podmiotów).

Natomiast największa liczba podmiotów w sektorze publicznym w 2020 roku znajdowała się w sekcji P – edukacja i O - administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (po 2 podmioty).

Ogółem największy wzrost w latach 2016-2020 odnotowała sekcja F (budownictwo). Liczba podmiotów w tej sekcji zwiększyła się o 57 tj. o 35,19%. Natomiast, największy spadek zanotowała sekcja P (edukacja), gdzie zaobserwowano spadek o 4 podmioty (10,53%).

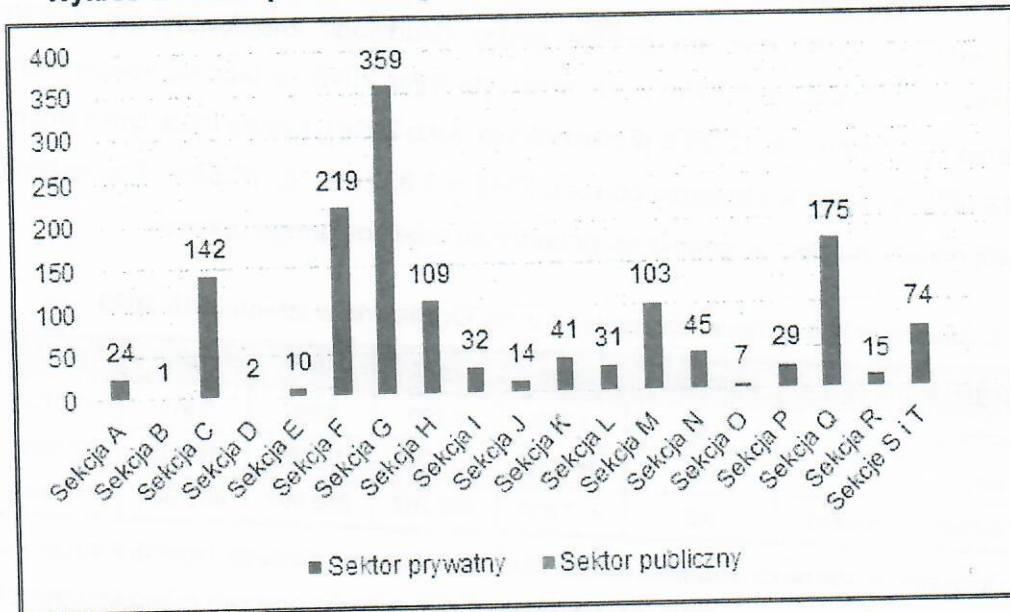
¹ Dane o liczbie podmiotów są ujmowane w tablicach wg sekcji i działów Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Jednostki wpisane (od 1999 - rejestr KRUPGN) w układzie sektorów (sektor publiczny, sektor prywatny) oraz w układzie sekcji Klasyfikacji Działalności: do 1999 roku: Europejskiej, od 2000 roku: Polskiej / w podziale na sektor publiczny i sektor prywatny/. Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. Dane dla miejscowości statystycznych z rejestru Regon podawane są wg: - adresu zamieszkania dla osób fizycznych z krajowym adresem zamieszkania, - adresu siedziby dla pozostałych jednostek tj. osób fizycznych z zagranicznym adresem zamieszkania, osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz jednostek lokalnych. W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby/zamieszkania, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Tabela 5. Podział i liczba podmiotów gospodarczych w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Sektor publiczny						
Sekcja P	Podmiot	16	8	8	8	7
Sekcja Q	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja R	Podmiot	2	2	2	2	2
Sektor prywatny						
Sekcja A	Podmiot	21	23	24	23	24
Sekcja B	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja C	Podmiot	130	129	138	143	142
Sekcja D	Podmiot	1	0	2	2	2
Sekcja E	Podmiot	6	6	6	9	10
Sekcja F	Podmiot	162	162	169	201	219
Sekcja G	Podmiot	333	330	348	357	359
Sekcja H	Podmiot	86	90	97	105	109
Sekcja I	Podmiot	20	21	24	26	32
Sekcja J	Podmiot	17	17	15	14	14
Sekcja K	Podmiot	34	38	42	39	41
Sekcja L	Podmiot	21	23	28	30	31
Sekcja M	Podmiot	66	72	88	91	103
Sekcja N	Podmiot	37	37	39	41	45
Sekcja O	Podmiot	5	5	5	5	5
Sekcja P	Podmiot	22	21	22	25	27
Sekcja Q	Podmiot	147	144	158	168	175
Sekcja R	Podmiot	11	10	13	14	14
Sekcje S i T	Podmiot	58	64	61	67	74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS w 2020 roku na terenie gminy Grudziądz znajdowały się 4 070 mieszkania (wzrost o 352 szt., tj. 9,47% w stosunku do roku 2016) o łącznej powierzchni 418 647 m² (wzrost o 45 642 m², tj. 12,24% w stosunku do roku 2016). Liczba izb w tym samym roku wyniosła 18 663 i wzrosła w stosunku do roku 2016 o 1 832 szt., tj. 10,88%. Zauważany jest zatem rozwój mieszkalnictwa w gminie na przestrzeni analizowanego okresu.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Mieszkania	szt.	3 718	3 790	3 887	3 974	4 070
Izby	szt.	16 831	17 210	17 706	18 169	18 663
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	373 005	382 787	395 907	406 944	418 647

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach, nieposiadającym tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy w zasobie Gminy Grudziądz w 2018 roku znajdowało się 115 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 4 966 m². Na terenie gminy nie ma lokali wynajmowanych jako lokale socjalne.

3.1.5. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia odpowiada za sprawowanie opieki zdrowotnej nad mieszkańcami. Na terenie gminy za zapewnienie opieki medycznej mieszkańcom odpowiadają:

- Zakład Opieki Zdrowotnej Gminy Grudziądz w Mokrem,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Małym Rudniku,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Piaskach.

GOPS w Grudziądzu współpracuje z powyższymi podmiotami opieki zdrowotnej.

Na terenie gminy w latach 2016-2020, można zaobserwować spadek udzielonych porad lekarskich ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz podstawowej opieki zdrowotnej o 1,06%.

Tabela 7. Opieka zdrowotna na terenie gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przychodni	Ob.	3	3	3	3	3
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie	—	23 787	24 337	25 086	25 009	23 536
Podstawowa opieka zdrowotna - porady lekarskie	—	23 787	24 337	25 086	25 009	23 536

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/>

3.1.6. Edukacja

Na terenie gminy Grudziądz funkcjonuje kilka placówek edukacyjnych. Każda z nich zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry oraz bogatą ofertę dydaktyczną. Dyrektorzy jednostek oświatowych systematycznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Bazę oświatową uzupełniają znajdujące się przy placówkach szkolnych zespoły boisk do gry m.in. w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę czy siatkówkę, z których korzystają uczniowie, grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

PRZEDSZKOLA

Na terenie gminy Grudziądz funkcjonuje:

- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Nowej Wsi,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Sosnowce,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Mokrem,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Piaskach,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Sztynwagu,
- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wałdowie Szlacheckim,
- Oddział Przedszkolny przy Niepublicznej Szkole Podstawowej w Węgrowie,
- Gminne Przedszkole w Małym Rudniku,
- Niepubliczne Przedszkole „KRASNAL” w Nowej Wsi.

Nadrzędnym celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka. Zadania w tym zakresie były realizowane w codziennej pracy placówek przez ich dyrektorów i nauczycieli we współpracy z rodzicami, opartej na wzajemnym zaufaniu i dialogu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba dzieci w wieku 3-5 lat w latach 2016-2020 spadła o 11,14%. W 2020 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił zaledwie 69,60% i w stosunku do pozostałych analizowanych lat (2016-2018) wzrósł, jednak nadal kształtował się na niewystarczającym poziomie.

Tabela 8. Wychowanie przedszkole na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
dzieci w wieku przedszkolnym	dzieci w wieku 3 - 5 lat	osoba	422	434	372	383	375
dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym		osoba	216	237	217	239	261
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym		%	51,20	54,60	58,30	62,40	69,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

SZKOŁY PODSTAWOWE

Na terenie gminy funkcjonują następujące szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa w Dusocinie,
- Szkoła Podstawowa w Mokrem,
- Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi,
- Szkoła Podstawowa w Piaskach,
- Szkoła Podstawowa w Sosnówce,
- Szkoła Podstawowa w Sztynwagu,
- Szkoła Podstawowa w Wałdowie Szlacheckim,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Węgrowie.

Do roku 2019 na terenie gminy funkcjonowały 4 gimnazja, w miejscowościach: Ruda, Piaski, Mokre oraz Wałdowo Szlacheckie. W poniższej tabeli przedstawiono średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w latach 2017-2019 w placówkach znajdujących się na terenie gminy.

Uczniowie w latach 2017-2019 z części humanistycznej osiągnęli wyniki wyższe od średnich wyników dla powiatu. W roku 2017 z języka polskiego uczniowie zdobyli nieznacznie niższe średnie wyniki od wyników dla województwa, zaś z historii i wosu zdobyli takie same wyniki. W roku 2018 z obu części uczniowie uzyskali wyższe średnie wyniki od średnich wyników dla województwa, zaś w 2019 r. osiągnęli niższe wyniki z obu części. Wyniki z części matematyczno-przyrodniczej we wszystkich latach były wyższe od średnich wyników dla powiatu. Z części przyrodniczej w latach 2017-2018 uczniowie uzyskali wyniki wyższe od średnich wyników dla województwa, jedynie w roku 2019 wyniki te były niższe. Z części matematycznej we wszystkich latach uczniowie uzyskiwali wyniki niższe od średnich wyników dla województwa. Z języka angielskiego z poziomu podstawowego we wszystkich latach oraz z części rozszerzonej w latach 2017-2018 uczniowie uzyskali wyniki niższe od średnich wyników dla powiatu, jedynie w 2019 r. z części rozszerzonej uzyskali wyniki równe wynikom powiatowym. W latach 2017-2019 z obu poziomów języka angielskiego uczniowie uzyskali

wyniki niższe od średnich wyników dla województwa, zaś z języka niemieckiego we wszystkich latach otrzymali wyniki niższe od średnich wyników dla powiatu i województwa.

Tabela 9. Średnie wyniki procentowe egzaminu gimnazjalnego w [%] w gminie Grudziądz, powiecie grudziądzkim i województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019

Placówka oświatowa	Rok	Część Humanistyczna		Część Matematyczno-Przyrodnicza		J. angielski		J. Niemiecki
		J. polski	Historio, WOS	Część matematyczna	Część przyrodnicza	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony	Poziom Podstawowy
Gmina Grudziądz	2017	67,00	57,00	41,00	51,00	60,00	35,00	45,00
	2018	67,00	57,00	47,00	54,00	56,00	41,00	39,00
	2019	60,00	53,00	35,00	46,00	57,00	40,00	41,00
Powiat grudziądzki	2017	64,00	53,00	39,00	48,00	53,00	36,00	53,00
	2018	63,00	55,00	45,00	51,00	53,00	54,00	52,00
	2019	58,00	52,00	33,00	44,00	56,00	40,00	49,00
Województwa kujawsko-pomorskie	2017	68,00	57,00	44,00	50,00	64,00	46,00	50,00
	2018	66,00	56,00	49,00	53,00	65,00	49,00	46,00
	2019	61,00	57,00	47,00	40,00	65,00	49,00	45,00

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

W roku 2017 nastąpiła reforma systemu oświaty polegająca na wygaszeniu gimnazjów i powrót w części założeń do systemu sprzed roku 1999. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r., poz. 1082) proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie” szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie, z rocznika 2016/2017, którzy ukończyli VI klasę szkoły podstawowej, trafili do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjach zakończył edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019, w związku z czym 1 września 2019 roku gimnazja zostały zlikwidowane. Egzamin gimnazjalny zastąpiony został pisaniem na zakończenie 8-letniej szkoły podstawowej egzaminem ósmoklasisty.

W roku 2019 uczniowie zdający egzamin ósmoklasisty z języka polskiego uzyskali wynik niższy od średnich wyników dla powiatu i województwa, jednakże z matematyki i języka angielskiego uczniowie uzyskali wyniki wyższe od średnich wyników powiatowych oraz niższe od średnich wyników dla województwa. W roku 2020 ze wszystkich przedmiotów uczniowie uzyskali wyniki wyższe od średnich wyników dla powiatu, z języka polskiego uzyskali także wyniki wyższe od średnich wyników dla województwa. W roku 2021 również uczniowie uzyskali wyniki wyższe ze wszystkich przedmiotów od średnich wyników dla powiatu. Z języka polskiego uczniowie uzyskali taki sam średni wynik, jak dla województwa, jednakże

z matematyki j. angielskiego średnie wyniki były niższe od średnich wyników dla województwa.

Tabela 10. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] uzyskanych na terenie gminy Grudziądz, powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2019 - 2021

Rok	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski
2019	Gmina Grudziądz	57,00	40,00	48,00
	Powiat grudziądzki	58,00	37,00	47,00
	Województwo kujawsko-pomorskie	60,00	42,00	55,00
2020	Gmina Grudziądz	58,00	41,00	43,00
	Powiat grudziądzki	55,00	37,00	40,00
	Województwo kujawsko-pomorskie	56,00	43,00	50,00
2021	Gmina Grudziądz	56,00	39,00	54,00
	Powiat grudziądzki	53,00	36,00	51,00
	Województwo kujawsko-pomorskie	56,00	41,00	58,00

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

W poniższej tabeli przedstawiono współczynnik skolaryzacji tzn. stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w okresie 2016-2020.

Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2016	2017	2018	2019	2020
Szkoły podstawowe	%	73,91	73,56	76,80	75,31	78,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni całego analizowanego w powyższej tabeli okresu, dla szkół podstawowych współczynnik skolaryzacji kształtował się na poziomie poniżej 100,00%, co spowodowane jest tym, że część uczniów z obszaru gminy uczy się w placówkach oświatowych zlokalizowanych poza jej obszarem.

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej mogą ubiegać się o stypendia szkolne przyznawane przez Wójta Gminy Grudziądz. Stypendium może otrzymać uczeń zamieszkały na terenie gminy, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Na szczególne uwzględnienie zasługują rodziny dotknięte problemem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietności, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizmu lub narkomanii oraz gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium przyznawane jest w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału

w zajęciach edukacyjnych, a także pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników.

3.1.7. Kultura i sport

Korzystanie z dóbr i usług prowadzonych przez instytucje zajmujące się kulturą i sportem ma wpływ na jakość życia mieszkańców i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Placówki kultury i sportu znajdujące się na terenie gminy mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Na terenie gminy Grudziądz zadania z zakresu kultury realizuje **Gminny Ośrodek Kultury w Małym Rudniku**. Podstawowym celem Ośrodka jest tworzenie i upowszechnianie kultury, rekreacji i turystyki oraz promocja Gminy Grudziądz.

Do zadań Gminnego Ośrodka Kultury należy:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- rozpoznawanie, rozbudzenie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych społeczeństwa,
- promowanie zespołów twórczych i indywidualnych artystów działających na terenie gminy,
- organizowanie i wspieranie imprez kulturalnych w różnych formach: koncertów, spektakli, wystaw, wieczorków autorskich, spotkań literackich i innych, mających na celu upowszechnianie kultury,
- prowadzenie zajęć i warsztatów artystycznych oraz kół zainteresowań,
- rozbudzenie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań w zakresie rekreacji, turystyki i sportu,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację działalności statutowej, w tym z funduszy pozostałych przedakcesyjnych i strukturalnych,
- współdziałanie z instytucjami i organizacjami społeczno-kulturalnymi, oświatowymi, stowarzyszeniami kulturalnymi itp.

Gminny Ośrodek Kultury organizuje lub współorganizuje imprezy i wydarzenia kulturalne, w tym seanse filmowe, wystawy, festiwale i przeglądy artystyczne, koncerty, imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne oraz imprezy interdyscyplinarne.

Liczba imprez kulturalnych organizowanych na terenie gminy na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejszyła się o 68,57%, a liczba ich uczestników o 86,57%. Spadek ten, zwłaszcza w roku 2020 spowodowany był pandemią COVID-19.

Tabela 12. Imprezy kulturalne na terenie gminy Grudziądz na przestrzeni lat 2016-2020

Wyszczególnieni	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba imprez	szt.	70	72	72	84	22
Liczba uczestników imprez	osoba	4 840	4 530	4 600	4 410	650

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury działa wiele różnych kół, sekcji i klubów. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na przestrzeni lat 2016-2020, liczba kół, klubów i sekcji zmniejszyła się o 42,86%, w związku z tym zmniejszyła się również liczba ich członków o 63,46%.

Tabela 13. Grupy artystyczne oraz koła, kluby i sekcje na terenie gminy Grudziądz na przestrzeni lat 2016-2020

Wyszczególnieni	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Koła, kluby i sekcje	szt.	14	13	12	14	8
Członkowie kół, klubów i sekcji	osoba	156	151	107	122	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ponadto przy Gminnym Ośrodku działają 3 organizacje: Stowarzyszenie seniorów „Słoneczniki”, Stowarzyszenie Razem SMR oraz LSZ Ludowe Zrzeszenie Sportowe.

Na terenie gminy działa **Gminna Biblioteka Publiczna w Małym Rudniku wraz z filią w Mokrem**. Biblioteka zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańcom gminy oraz służy rozwijaniu i zaspokajaniu ich potrzeb czytelniczych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury.

Do podstawowych zadań biblioteki należą:

- gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy regionu,
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń między-bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz ludzi niepełnosprawnych,
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej,
- popularyzacja książki i czytelnictwa oraz dorobku kulturalnego gminy,

- tworzenie katalogów i udostępnianie ich czytelnikom,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami, organizacjami i towarzystwami w zakresie rozwijania i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy,
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Biblioteka może podejmować inne zadania dla zaspokojenia potrzeb społeczności gminy.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje w zakresie działalności biblioteki w latach 2016 – 2020. W analizowanych latach księgozbiór biblioteki uległ zwiększeniu o 1 399 woluminów. Spadek zanotowała liczba czytelników o 212 osób i liczba wypożyczeń o 4 870 woluminów.

Tabela 14. Działalność biblioteczna na terenie gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Biblioteki i filie	Obiekt	2	2	2	2	2
Księgozbiór	Wolumin	19 258	19 390	19 812	20 100	20 657
Czytelnicy w ciągu roku	Osoba	718	726	684	708	506
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	Wolumin	8 761	7 315	7 166	8 303	3 891

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Oprócz biblioteki ważną funkcję kulturalną na terenie gminy pełnią placówki oświatowe oraz świetlice wiejskie, które są miejscem spotkań mieszkańców i promują wiele form aktywności kulturalnej. Zmodernizowane obiekty wpływają na integrację lokalnej społeczności oraz promocję wspólnego spędzania czasu wolnego. Obiekty te dają możliwość tworzenia kół i grup zainteresowań zrzeszających różne grupy wiekowe ludności lokalnej.

Na terenie gminy znajduje się 18 świetlic wiejskich, które zlokalizowane są w miejscowościach: Świerkocin, Rozgarty, Węgrowo, Biały Bór, Parski, Skarszewy, Sosnówka, Turznice, Stary Folwark, Zakurzewo, Gogolin, Grabowiec, Dusocin, Szynych, Piaski, Wałdowo Szlacheckie, Wielki Wełcz i Wielkie Lniska.

Z zakresu sportu na terenie gminy funkcjonują przede wszystkim kluby sportowe m.in. Uczniowski Klub Sportowy Orion Gmina Grudziądz, Ludowy Klub Sportowy Węgrowianka Węgrowo, LSZ Ludowe Zrzeszenie Sportowe oraz Stowarzyszenie Sport i Rekreacja „DELFIN”. Sport w gminie rozwijają też wszystkie placówki oświatowe oraz stowarzyszenia działające na terenie gminy typu LKS i LZS. Ponadto w zakresie integracji społeczności lokalnej poprzez zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców gminy Grudziądz działa Stowarzyszenie Kuźnia Inicjatyw Lokalnych w Lisewie.

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które znajdują się w ciężkich sytuacjach życiowych, a w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,

— klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Świadczenie pomocy społecznej powinno służyć również umacnianiu rodziny. Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej.

Do obowiązków ośrodków pomocy społecznej należy realizacja zadań własnych i zadań zleconych w zakresie ustalonym ustawami (wskazanymi w rozdziale 1 niniejszej Strategii), w tym przede wszystkim ustawą o pomocy społecznej, zgodnie z którą ośrodki pomocy społecznej realizują następujące zadania:

1. Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- b) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- j) praca socjalna,

- k) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- l) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- m) dożywianie dzieci,
- n) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- o) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- p) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- q) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- r) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- s) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- t) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

2. Zadania własne gminy:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- d) opracowanie i realizacja projektów socjalnych,
- e) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- f) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę:

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,

- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom i osobom, o których mowa w art. 5a,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- g) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ustawowe zadania pomocy społecznej na terenie gminy, wypełnia **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu** (dalej GOPS). Misją Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu jest kreowanie kierunków aktywnej lokalnej polityki społecznej zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców gminy poprzez zapewnienie profesjonalnej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. GOPS oferuje pomoc w formie: pomocy usługowej, pomocy w naturze, pomocy rzeczowej, pomocy instytucjonalnej i pomocy finansowej.

W Gminnym Ośrodku Pomocy pracuje 20 pracowników, są to: kierownik, główna księgowa, pracownicy socjalni, pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze oraz pozostali pracownicy ośrodka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy, realizującą zadania administracji rządowej i samorządowej z zakresu pomocy społecznej. Bieżące funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zapewniają środki finansowe z budżetu gminy oraz środki z budżetu państwa.

Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej, świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne:
  - zasiłek stały,
  - zasiłek okresowy,
  - zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
  - zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
  - pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
  - świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status

uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

— wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;

2) świadczenia niepieniężne:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat formy pomocy społecznej kierowanej do mieszkańców gminy Grudziądz w latach 2016 – 2020. W roku 2020 najwięcej środków przeznaczono na odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej. Najwięcej świadczeń w 2020 zostało przyznanych w ramach zasiłków celowych, z czego najwięcej środków (97,96%) przekazano w ramach innych zasiłków celowych i w naturze ogółem. Głównymi powodami przyznania rodzinom pomocy społecznej w 2020 r. było: ubóstwo (125 rodzin – 316 osób w rodzinach) i bezrobocie (124 rodzin – 369 osób w rodzinach).

Zgodnie z informacjami w tabeli na przestrzeni lat 2016-2020 liczba osób pobierających świadczenia i ich kwota ulegały wahaniom. Wskaźniki w poszczególnych obszarach form pomocy kształtowały się następująco:

- liczba osób pobierających świadczenia zasiłku stałego spadła o 7,50%, a wypłacona kwota tych świadczeń wzrosła o 14,06%,
- liczba osób pobierających świadczenia zasiłku specjalnego celowego zmniejszyła się o 22,22%, a wypłacona kwota tych świadczeń wzrosła o 23 868,00 zł,
- liczba osób, której Gmina opłaciła pobyt w domu pomocy społecznej, wzrosła o 9,09%, a wypłacona kwota tego świadczenia o 30,82%.

Tabela 15. Pomoc społeczna na terenie gminy Gruziądź - zadania własne Gminy w latach 2016-2020

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenia [szt.]					Kwota świadczeń [zł]				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Zasiłki stałe	40	38	45	40	37	169 221,00	166 790,00	204 510,00	203 650,00	193 013,00
w tym przyznane dla osoby:										
samotnie gospodarującej	22	23	30	30	28	122 798,00	131 396,00	172 579,00	189 290,00	170 070,00
pozostającej w rodzinie	19	15	16	10	9	46 423,00	35 394,00	31 931,00	14 360,00	22 943,00
Zasiłki okresowe	259	217	188	127	109	714 244,00	533 663,00	425 646,00	285 598,00	299 663,00
bezrobocia	202	170	142	99	89	570 523,00	427 678,00	322 968	219 284,00	236 124,00
długotrwałej choroby	7	19	20	12	6	7 104,00	19 073,00	26 146,00	14 122,00	8 883,00
niepełnosprawności	27	21	16	14	8	43 252,00	26 691,00	20 324,00	9 190,00	8 211,00
innego niż wyżej wymienione	38	37	31	22	20	93 365,00	59 587,00	56 208,00	43 002,00	35 445,00
Zasiłki celowe										
Na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	1	1	3	4	4	2 000,00	3 000,00	7 000,00	10 500,00	4 900,00
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	292	265	229	153	167	198 358,00	205 665,00	186 657,00	97 930,00	235 478,00
z tego:	54	69	61	52	42	20 016,00	29 044,00	32 483,00	16 130,00	43 884,00
Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej										
Posiłek ogółem	305	297	260	216	134	145 489,00	139 143,00	131 075,00	112 020,00	41 641,00
z tego:	304	297	260	216	134	145 190,00	139 143,00	131 075,00	112 020,00	41 641,00
dla dzieci										
Usługi opiekuńcze	10	11	13	10	8	116 332,00	194 857,00	160 967,00	133 504,00	146 357,00
Sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	11	11	12	13	12	282 935,00	306 139,00	337 413,00	437 234,00	370 123,00

Źródło: Dane GOPS w Gruziądzu

Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom gminy Grudziądz w 2020 r.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ		LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym na wsi:	
UBÓSTWO	1	125	125	316
SIEROCTWO	2	2	2	5
BEZDOMNOŚĆ	3	6	6	6
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4	13	13	73
W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIECNOŚCI	5	12	12	68
BEZROBOCIE	6	124	124	369
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	7	45	45	82
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	8	47	47	84
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK. -WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	9	26	26	104
W TYM:	10	17	17	49
RODZINY NIEPEŁNE RODZINY WIELODZIECNE	11	6	6	40
PRZEMOC W RODZINIE	12	0	0	0
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	13	0	0	0
ALKOHOLIZM	14	0	0	0
NARKOMANIA	15	0	0	0
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	16	0	0	0
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODźCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY (art. 7 pkt 11)	17	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	18	4	4	13
SYTUACJA KRYZYSOWA	19	0	0	0
KŁĘSKA ŻYWIŁOWA LUB EKOLOGICZNA	20	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

W ustawie o pomocy społecznej określone są zadania ośrodka pomocy społecznej. W szczególności należy do nich zaliczyć pracę socjalną. Zgodnie z art. 45 jest ona świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin i osób w ich środowisku społecznym, jak również na rzecz zapobiegania pogorszeniu się ich sytuacji.

Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. Celem pracy socjalnej jest umożliwienie, wspieranie lub wywołanie zmiany sposobu funkcjonowania osoby i rodziny oraz jej otoczenia, a także wzmocnianie potencjału osób i rodzin do przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych.

Do etapów metodycznego postępowania pracy socjalnej należą:

1. Diagnoza i ocena;
2. Wyznaczenie celów działania;
3. Opracowanie planu działania i budowa indywidualnego pakietu usług;
4. Realizacja planu działania;
5. Systematyczne ewaluacja działań;
6. Ewaluacja końcowa.²

Pracownik socjalny w pierwszej kolejności przeprowadza analizę sytuacji danej rodziny w oparciu o zasoby oraz jej ograniczenia. Musi dokładnie poznać sytuacje bytowe osób i rodzin, które zgłaszają się o pomoc. Analizę sytuacji rodziny przeprowadza się za pomocą takich narzędzi jak kwestionariusz wywiadu środowiskowego lub innej specjalistycznej dokumentacji, służącej precyzyjnemu opracowaniu diagnozy rodziny. W kwestionariuszu tym znajdują się m.in. takie informacje, jak:

- dane osoby, z którą przeprowadza się wywiad, dane o rodzinie,
- informacje o członkach rodziny,
- analiza budżetu domowego rodziny,
- sytuacja mieszkaniowa osoby/rodziny,
- sytuacja osób wspólnie zamieszkujących,
- sytuacja zawodowa osoby/rodziny,
- sytuacja zdrowotna rodziny,

²K. Kadela, J. Kowalczyk, Standardy pracy socjalnej Rekomendacje organizacyjne i praktyczne

- sytuacja osób niepełnosprawnych,
- sytuacja osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków,
- potrzeby osób lub rodzin zgłoszone podczas przeprowadzenia wywiadu,
- ocena sytuacji osoby/rodziny i wnioski pracownika socjalnego,
- plan pomocy lub działań na rzecz osoby lub rodziny.³

Pracownicy socjalni analizują i oceniają zjawiska, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz zajmują się kwalifikowaniem do uzyskania tych świadczeń oraz plan pomocy (projektowanie działań). Ich zakres obowiązków obejmuje także pomoc w uzyskaniu poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów oraz pobudzaniu społecznej aktywności i inspirowaniu działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych.

Wobec powyższego, świadczenie pracy socjalnej może odbywać się m.in. poprzez monitorowanie sytuacji interesantów, poradnictwo specjalistyczne, edukację, pomoc w przygotowaniu do pełnienia określonej roli społecznej. Praca socjalna opiera się również na podejmowaniu różnego rodzaju interwencji np. odebranie dziecka wobec bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia lub wobec osób starszych pozostawionych bez należytej opieki albo doświadczających przemocy domowej oraz występowanie na rzecz osoby/rodziny do innych instytucji, celem objęcia pomocą według ich kompetencji.

W przypadku umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, pracownik socjalny ma za zadanie monitorowanie ich sytuacji życiowej, edukowaniu w zakresie nabywania właściwych kompetencji wychowawczych, a także ocenianiu oraz opiniowaniu dla organizatorów pieczy zastępczej ich gotowości i motywacji do ponownego przejęcia opieki nad dzieckiem.

Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. Wykorzystuje się w niej właściwe dla tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje świetlica socjoterapeutyczna „Pod Lipami” w Wałdowie Szlacheckim.

---

³ J. Krzyszkowski (pod. red.), POLITYKA, POMOC, PRACA, Podręcznik dla pracowników socjalnych, Wybrane aspekty pracy socjalnej

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Gmina Grudziądz, co roku uchwała Program współpracy Gminy Grudziądz z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Obecnie obowiązującym jest Program przyjęty na 2022 rok uchwałą nr XLIV/381/2021 Rady Gminy Grudziądz z dnia 25 listopada 2021 roku.

Celem głównym programu jest kształtowanie i wzmocnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na terenie Gminy Grudziądz.

Cele szczegółowe programu to:

- poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez efektywną współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami,
- wspomaganie organizacji pozarządowych i innych podmiotów w realizacji zadań publicznych poprzez wspieranie i powierzanie im zadań wraz z udzieleniem dotacji na ich realizację,
- tworzenie warunków do pobudzania nowych inicjatyw i aktywności zaspokajających potrzeby mieszkańców gminy,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na terenie gminy,
- poszerzenie i popieranie postaw proobywatelskich, w tym wolontariatu.

Współpraca Gminy Grudziądz z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i niefinansowy. Współpraca realizowana jest przy poszanowaniu zasad: partnerstwa, suwerenności stron, pomocniczości, efektywności, jawności podejmowanych działań i uczciwej konkurencji. Do priorytetowych zadań publicznych należą:

- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- ochrona i promocja zdrowia,
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych,
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży,
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- ekologia, ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego,

- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- turystyka i krajoznawstwo,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

Poniżej przedstawiono organizacje pozarządowe zarejestrowane i działające na terenie gminy Grudziądz:

- Zakład Opieki Zdrowotnej Gminy Grudziądz,
- Kółko Rolnicze w Nowej Wsi,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wielkim Węlczu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pisakach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dusocinie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szynychu,
- Polsko-australijska Fundacja im. Joe Chala na rzecz zdrowia i rozwoju dziecka,
- Lokalna Grupa Działania „VISTULA-TERRA CULMENSIS – rozwój przez tradycję”,
- Bractwo Kurkowe „ZIEMIA GRUDZIĄDZKA”,
- Stowarzyszenie „Q Przyszłości”,
- Stowarzyszenie RAZEM SMR,
- Fundacja Rozwoju Edukacji Najmłodszych,
- Fundacja „Pierwsze Skrzypce”,
- Stowarzyszenie „Tylko Razem”,
- Stowarzyszenie „Ku Dobremu” w Wielkim Węlczu,
- Stowarzyszenie Akcja Integracja,
- Stowarzyszenie Fort Wielka Księża Góra,
- Stowarzyszenie Seniorów Gminy Grudziądz „SŁONECZNIKI”,
- Nadwiślańska Brać,
- Stowarzyszenie „PARASOL”,
- Stowarzyszenie „PRZYJAZNA MARUSZA”,
- Fundacja Dobre Ludki,
- Stowarzyszenie Niewidzialna Ręka,
- Stowarzyszenie Specjalistyczna Pomoc Rodzinom „Nadzieja”,
- Stowarzyszenie „Promyk”,
- Stowarzyszenie Uczniowski Klub Sportowy Orion Gmina Grudziądz,
- Stowarzyszenie Sport i Rekreacja „DELFIN”,
- Stowarzyszenie Kuźnia Inicjatyw Lokalnych w Lisewie.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie gminy

Problem społeczny to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problemy społeczne mogą stanowić przeszkodę do efektywnego funkcjonowania państwa, bądź nawet uniemożliwiają realizację celów społecznych.

Do najpowszechniejszych problemów społecznych, które szczegółowo przeanalizowano w dalszej części Strategii, należą:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- długotrwałe i ciężkie choroby,
- niepełnosprawność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- uzależnienia, w tym alkoholizm i narkomanię,
- bezdomność,
- przemoc w rodzinie,
- przestępczość.

3.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie, obok ubóstwa i niepełnosprawności, to jeden z największych problemów gospodarczych i społecznych naszej cywilizacji. W wyniku tego zjawiska diametralnie pogarsza się stan życia osób nim dotkniętych, który może prowadzić również do izolacji społecznej. Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie bezrobocia. Związek przyczynowo – skutkowy wyjaśnia, że w większości bezrobotni rodzice nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom odpowiedniego wykształcenia. Ponadto sami będąc w sytuacji niekorzystnej egzystencjonalnie, często nieświadomie przekazują złe wzorce i cechy charakteru, które powinni wyeliminować. Do wzorców tych należą m.in.: bezradność, pesymizm i brak wpływu na życiową sytuację. W ten sposób upowszechnia się bierność, która prowadzi do trwałego braku zatrudnienia. Najczęściej osoby te mają niski poziom wykształcenia, więc konieczne w tym przypadku są spotkania i zajęcia z psychologiem. GOPS w Grudziądzu udziela osobom bezrobotnym wsparcia w postaci świadczenia pomocy społecznej – pieniężnej, w naturze i usługach.

Najwięcej aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym, następnie w przemyśle i budownictwie, sektorze usługowym oraz finansowym.⁴ Stan i zmiany

---

⁴ <http://polskawliczbach.pl>

zachodzące na rynku pracy mają wpływ na bezrobocie. W roku 2020 na terenie gminy zarejestrowanych było 466 bezrobotnych, z czego 56,87% stanowiły kobiety.

Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	607	541	477	368	466
mężczyźni	235	197	176	136	201
kobiety	372	344	301	232	265

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

W 2020 r. wśród bezrobotnych dominowały osoby długotrwale bezrobotne. W czasie analizowanych lat ich liczba zmalała jednak o 33,15%. W 2020 r. udział osób bezrobotnych, w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym, wynosił 5,94%.

Tabela 18. Liczba bezrobotnych z podziałem na grupy - stan na koniec grudnia danego roku

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
do 25 roku życia	90	73	44	44	63
do 30 roku życia	185	155	121	111	136
powyżej 50 roku życia	156	129	127	101	110
długotrwale bezrobotni	359	343	300	185	240

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W tabeli poniżej zostały przedstawione szczegółowe dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy Grudziądz.

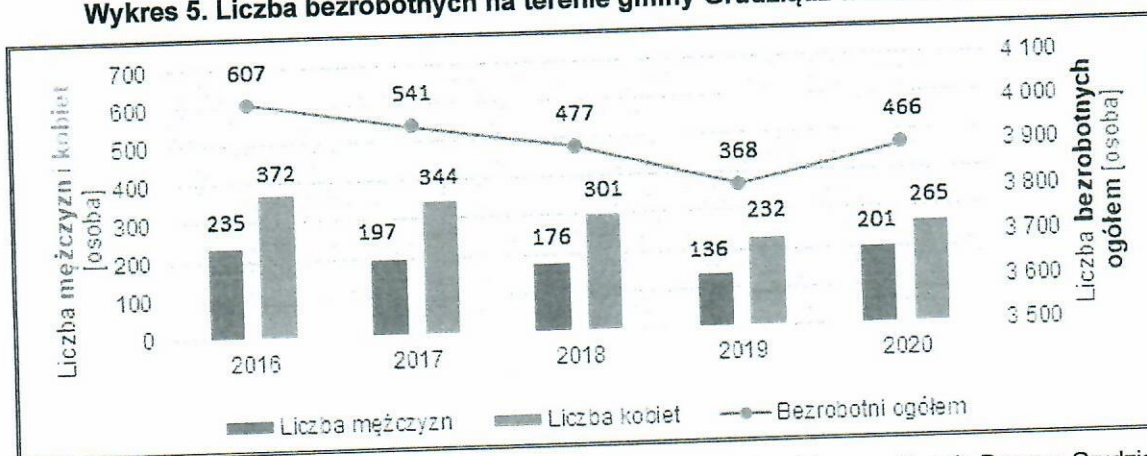
Tabela 19. Bezrobocie na terenie gminy Grudziądz w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM:	607	541	477	368	466
w tym:					
- kobiet	372	344	301	232	265
- mężczyzn	235	197	176	136	201
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	111	81	77	79	92
Liczba bezrobotnych absolwentów	15	22	8	17	14
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	26	21	15	11	9
Liczba osób bezrobotnych wg wieku:	90	73	44	44	63
- bezrobotni od 18 do 24 roku życia	178	166	145	121	126
- bezrobotni od 25 do 34 roku życia	126	124	122	72	119
- bezrobotni od 35 do 44 roku życia	110	94	78	57	81
- bezrobotni od 45 do 54 roku życia	69	58	58	51	47
- bezrobotni od 55 do 59 roku życia					
- bezrobotni od 60 do 64 roku życia	34	26	30	23	30

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:	40	40	44	37	15
- bezrobotni do 1 miesiąca	317	213	184	192	256
- bezrobotni od 1 do 12 miesięcy	130	123	74	56	101
- bezrobotni od 12 do 24 miesięcy	120	165	175	83	94
- bezrobotni powyżej 24 miesięcy					
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia:	247	204	173	128	160
- wykształcenie gimnazjalne i poniżej	135	118	106	77	112
- wykształcenie zasadnicze zawodowe	80	75	66	52	68
- wykształcenie średnie	104	105	95	79	91
- wykształcenie policealne i średnie zawodowe	41	39	37	32	35
- wykształcenie wyższe					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Wykres 5. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Analizując strukturę bezrobocia na terenie gminy, należy zauważyć, że w latach 2016 - 2020:

- liczba bezrobotnych spadła o 141 osób, tj. o 23,23%,
- w całym analizowanym okresie liczba bezrobotnych kobiet przewyższała liczbę bezrobotnych mężczyzn, w roku 2020 stanowiły one 56,87% bezrobotnych ogółem,
- pod względem wieku, w 2020 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne w wieku 25 - 34 lat,
- w przypadku czasu pozostawania bez pracy, w 2020 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy od 1 do 12 miesięcy, a najmniej liczną osoby pozostające bez pracy do 1 miesiąca,
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych w 2020 r. największy udział miała grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, a najmniejszy z wykształceniem wyższym.

Wg danych GOPS w Grudziądzu na przestrzeni lat 2016-2020 liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia zmniejszyła się o 56,18%, a liczba osób w tych rodzinach spadła o 57,73%. GOPS udziela świadczenia pomocy społecznej rodzinom w postaci pieniężnej, w naturze oraz usługach.

Tabela 20. Liczba beneficjentów GOPS w Grudziądzu korzystających z pomocy z powodu bezrobocia

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	283	253	197	138	124
Liczba osób w rodzinach	873	804	612	424	369

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Na terenie gminy realizowane są prace społecznie użyteczne. Program ten skierowany jest do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Przeciwdziała on wykluczeniu społecznemu. Głównym jego efektem jest czasowa aktywizacja zawodowa bezrobotnych. We współpracy z podmiotami gospodarczymi realizowane są również programy dotyczące wykluczenia społecznego i aktywizacji zawodowej.

Obszar gminy Grudziądz podlega pod Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu, który realizuje zadania związane z promocją zatrudnienia, łagodzeniem skutków bezrobocia oraz aktywizacją zawodową. Urząd współdziała z gminą w zakresie upowszechniania ofert pracy.

3.2.2. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się jako niedostateczną ilość środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki. Ośrodek pomocy społecznej jest zobowiązany do pomocy ludziom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego. Jednymi z najczęstszych powodów ubóstwa są bezrobocie i niechęć podejmowania pracy, ale również długotrwałe i ciężkie choroby uniemożliwiające lub utrudniające podjęcie pracy.

Zjawisko ubóstwa najbardziej widoczne jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura).

Liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa w latach 2016 - 2020 roku na terenie gminy Grudziądz zmniejszyła się o 44,20%, a liczba osób w tych rodzinach o 51,23%.

Tabela 21. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu ubóstwa

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	224	214	196	132	125
Liczba osób w rodzinach	648	608	560	353	316

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

DODATKI MIESZKANIOWE I ZRYCZAŁTOWANY DODATEK ENERGETYCZNY

Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tytułu prawnego, powierzchni lokalu oraz kryterium dochodowego. Dochód stanowią wszelkie przychody po odjęciu kosztów uzyskania przychodów oraz po odliczeniu składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, których średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym.

Kryterium dochodowe ulega zmianie każdorazowo przy waloryzacji świadczeń emerytalnych i rentowych. Decyzje przyznające dodatek mieszkaniowy wydawane są na okres 6 miesięcy.

Ponadto mieszkańcy gminy otrzymać mogą zryczałtowany dodatek energetyczny. Jest on formą pomocy przeznaczoną dla osób otrzymujących dodatek mieszkaniowy mającą na celu częściową rekompensatę kosztów zakupu energii elektrycznej.

POMOC W ZAKRESIE DOŻYWIANIA

Program „Posiłek w szkole i w domu” - celem programu jest zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych, a także wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole. Program zaplanowano do realizacji na lata 2019-2023.

Z programu w formie posiłku w 2020 r. skorzystało 134 uczniów z 66 rodzin, na ogólną kwotę 41 641,00 zł.

3.2.3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych

Niepełnosprawność wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, umysłowych bądź psychicznych. Osoby dotknięte tymi schorzeniami są często wykluczane z życia społecznego. Muszą codziennie zmagać się z wieloma problemami, np. niedostosowaniem infrastruktury do ich potrzeb. Niejednokrotnie towarzyszy temu izolacja społeczna oraz trudności ze znalezieniem pracy.

Niepełnosprawność kwalifikuje się na podstawie typu choroby i obszaru, jaki ona obejmuje. Orzekanie o niepełnosprawności oraz jej stopniowanie określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2021 r. poz. 857). Rodzaje niepełnosprawności oznaczane są według kodów. Na podstawie tego dokumentu określa się następujące kody dla przyczyn niepełnosprawności:

- 01-U Upośledzenie umysłowe,
- 02-P Choroby psychiczne,
- 03-L Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04-O Choroby narządu wzroku,
- 05-R Upośledzenie narządu ruchu,
- 06-E Epilepsja,
- 07-S Choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T Choroby układu pokarmowego,
- 09-M Choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N Choroby neurologiczne,
- 11-I Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- 12-C Całościowe zaburzenia rozwojowe.

Istotnym problemem dla osób borykających się z niepełnosprawnością są restrykcyjne kryteria dochodowe, które decydują o tym, czy osoba niepełnosprawna otrzyma odpowiednią pomoc finansową i materialną, czy też nie. Należy bowiem pamiętać, że niepełnosprawność w rodzinie bardzo nadwyręża domowy budżet, a oferta publicznej opieki zdrowotnej oraz innych podmiotów w zakresie terapii i rehabilitacji jest niewystarczająca. W związku z tym, osoby niepełnosprawne i ich rodziny są zmuszone korzystać z kosztownych usług świadczonych przez prywatne podmioty. Pogorszenie sytuacji finansowej wynika również z rezygnacji z pracy w celu opieki nad niepełnosprawną osobą. Nierzadko mają również miejsce problemy z powrotem na rynek pracy opiekuna osoby niepełnosprawnej i trudności w znalezieniu opieki nad taką osobą na czas pracy zawodowej.

Warto także podkreślić, że niepełnosprawność w rodzinie nie tylko wpływa na sytuację finansową, ale także na inne sfery życia rodziny. Do często pojawiających się problemów można zaliczyć: wyczerpanie, wypalenie, depresję, kryzysy małżeńskie (odchodzenie partnerów).

GOPS udziela świadczenia pomocy społecznej – pieniężne, w naturze i usługach. GOPS w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym powołało koordynatora ds. dostępności oraz współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Praca socjalna z osobą niepełnosprawną to szeroko rozumiane dążenie pracownika socjalnego do poprawy funkcjonowania i do samodzielnej egzystencji osoby niepełnosprawnej.

Na terenie gminy w 2020 r. było 65 beneficjentów objętych pomocą GOPS, z czego 58,46% stanowili mężczyźni. Liczba beneficjentów od 2016 spadła o 38,68%.

Tabela 22. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób niepełnosprawnych, w tym:	110	106	100	90	65
kobiety	47	46	41	41	27
mężczyźni	63	60	49	49	38

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

ZASIŁEK RODZINNY ORAZ DODATKI DO ZASIŁKU RODZINNEGO

Zasiłek rodzinny przyznawany jest na częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznawany jest na określony czas, tj. do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub nauki w szkole, ale nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeśli kontynuuje naukę w szkole i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE

Dla osób z niepełnosprawnością przyznawany jest:

- **zasiłek pielęgnacyjny** — przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, osobie, która ukończyła 75 lat, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. Przyznawany jest on, aby pokryć częściowo wydatki, które wynikają z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Nie jest on zależny od dochodu. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli instytucja zapewnia nieodpłatnie pełne utrzymanie, osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego, który jest wypłacany przez ZUS i KRUS oraz

---

jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenia na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją tej osoby (chyba, że przepisy koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej),

- **specjalny zasiłek opiekuńczy** — zasiłek przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej - w celu sprawowania stałej opieki nad osobą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności. Ponadto muszą zostać spełnione następujące wskazania: konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- **świadczenie pielęgnacyjne** — świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje matce albo ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną lub innym osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności — jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności).

PRAWO DO ŚWIADCZEŃ OPIEKI ZDROWOTNEJ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

Na mocy art. 54 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przyznaje się prawo do świadczeń zdrowotnych. Świadczenia zdrowotne są wydawane na podstawie decyzji administracyjnych i są finansowane przez oddział wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia.

3.2.4. Problemy osób starszych

Starość to nieuchronny etap życia każdego człowieka, pomimo to pojęcie starości nie zostało jeszcze jednoznacznie zdefiniowane. Za podstawowe cechy starości uznaje się stopniowy wzrost zależności od otoczenia, demencja i szczególnie widoczne postępujące ograniczenie ruchowe. Główne problemy osób starszych to uczucie izolacji i braku przydatności w ukształtowanej hierarchii społecznej, a także samotność i w dużej mierze życie w ubóstwie.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 rok życia – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 rok życia – wiek starczy (tzw. późna starość);

— 90 rok życia i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Według danych GUS na terenie gminy w 2020 roku mieszkało 2 634 osób starszych, z czego kobiety stanowiły 53,49%.

Gmina Grudziądz zapewnia wsparcie dla osób starszych wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności poprzez dopłaty do kosztów utrzymania mieszkańców gminy w DPS-ach. Ponadto osoby, które ukończyły 75 lat, mogą pobierać zasiłek pielęgnacyjny.

Na terenie gminy funkcjonują cztery kluby seniora: w Wielkim Węlczu, Rozgartach, Białym Borze i Węgrowie, działające przy Gminnym Ośrodku Kultury. W ramach projektu „Aktywni seniorzy w Gminie Grudziądz” w klubach seniora prowadzone są zajęcia, m.in. zajęcia kulinarne, florystyczne, nauka śpiewu, działalność prozdrowotna dla mieszkańców gminy. Przynależność do klubów seniora pozwala uniknąć negatywnych skutków starości i samotności tych osób, tj. poczucia wyobcowania, obniżenia poczucia własnej wartości, stanów depresyjnych.

USŁUGI OPIEKUŃCZE

Usługi opiekuńcze to forma pomocy społecznej udzielana w ramach systemu wsparcia socjalnego. Uzyskać ją mogą osoby samotne i w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dzieli się ona na:

- **usługi opiekuńcze**, które obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem,
- **specjalistyczne usługi opiekuńcze**, które są usługami dostosowanymi do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Mieszkańcy gminy mogą zwrócić się o pomoc w formie usług opiekuńczych do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zakres usług, wysokość odpłatności lub jej brak ustali Kierownik Ośrodka na podstawie przeprowadzonego w przedmiotowej sprawie wywiadu środowiskowego.

Odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze na obszarze gminy reguluje uchwała nr XXXI/194/205 Rady Gminy w Grudziądzu z dnia 08 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, tryb ich pobierania oraz zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat.

Wysokość kosztu jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych podlega jednak częściowemu lub całkowitemu zwolnieniu z pełnej kwoty w zależności od wysokości dochodu

osoby lub osoby w rodzinie ustalonego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej w procentowym stosunku do kryterium dochodowego określonego w ustawie.

3.2.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Rodzina to podstawowa jednostka społeczna, na której opiera się istnienie całego społeczeństwa. Jest powołana do rozwoju jednostkowego i najpełniej kształtuje życie człowieka. To najlepsze naturalne środowisko, w którym dziecko jest otoczone opieką oraz ma możliwość rozwijania swoich umiejętności i zaspokajania podstawowych potrzeb.

Właściwemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać bardzo dużo czynników, wśród których istotną rolę odgrywają dysfunkcje społeczne. Główne źródła dezorganizacji rodzin stanowią: przemoc, alkoholizm, narkomania, długotrwałe bezrobocie czy ubóstwo. Takie zjawiska są przyczyną problemów z brakiem integracji i rozwoju przestrzeni sąsiedzkiej. Jeżeli w rodzinie pojawiają się powyższe dysfunkcje, odpowiednie instytucje i służby zobligowane są do podjęcia na jej rzecz odpowiednich działań. Należy wspierać rodzinę, by przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Zastosowane rozwiązania powinny polegać na kooperacji różnych podmiotów wsparcia społecznego, głównie po to, aby udzielona pomoc dawała jak największe prawdopodobieństwo dobrego rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. Oprócz wsparcia finansowego powinno uwzględnić się również pomoc psychologów, pedagogów czy policji, po to, by walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności wychowawcze rodzin oraz budować więzi rodzinne.

W przypadkach bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodziny mogą liczyć na wsparcie ze strony GOPS. W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin i osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej w wyniku bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie gminy w latach 2016-2020 spadła o 23,53%, a liczba osób w rodzinach o 14,75%. W rodzinach niepełnych liczba rodzin objęta pomocą spadła o 10,53%, ale liczba osób w tych rodzinach spadła o 9,26%. W analizowanych latach liczba rodzin wielodzietnych objętych pomocą zmniejszyła się o 45,45%, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 35,48%.

Tabela 23. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych					
Liczba rodzin	34	52	42	38	26
Liczba osób w rodzinach	122	185	168	144	104
w tym rodziny niepełne					
Liczba rodzin	19	30	23	19	17
Liczba osób w rodzinach	54	86	71	59	49
w tym rodziny wielodzietne					
Liczba rodzin	11	8	9	5	6
Liczba osób w rodzinach	62	48	57	29	40

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Liczba rodzin otrzymująca pomoc z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2016 – 2020 zmniejszyła się o 45,83%, a liczba osób w tych rodzinach o 44,27%. W zakresie wielodzietności liczba rodzin objęta wsparciem zmniejszyła się o 29,41%, a liczba osób w tych rodzinach o 36,45%.

Tabela 24. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Potrzeba ochrony macierzyństwa					
Liczba rodzin	24	26	13	16	13
Liczba osób w tych rodzinach	131	141	79	96	73
w tym wielodzietność					
Liczba rodzin	17	20	7	15	12
Liczba osób w tych rodzinach	107	116	45	93	68

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

ZASIŁEK RODZINNY ORAZ DODATKI DO ZASIŁKU RODZINNEGO

Zasiłek rodzinny przyznawany jest na częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznawany jest na określony czas, tj. do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub nauki w szkole, ale nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeśli kontynuuje naukę w szkole i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Beneficjent mający prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,

- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA „BECIKOWE”

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, przysługująca na każde urodzone żywe dziecko zależy od dochodu rodziny, który w przeliczeniu na osobę nie może przekroczyć kwoty 1 922 zł. Drugim warunkiem jest dostarczenie zaświadczenia wystawionego przez lekarza lub położną potwierdzającego pozostawanie kobiety pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu (wymóg dotyczy tylko biologicznych rodziców). Wyżej wymienione świadczenie przysługuje na wniosek złożony w terminie do 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia, nie później niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Wniosek złożony po terminie pozostaje bez rozpoznania. Wysokość świadczenia wynosi 1 000 zł i jest ono wydawane jednorazowo.

ZASIŁEK DLA OPIEKUNÓW

W dniu 15 maja 2014 r. weszła w życie ustawa z 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U z 2020 r. poz. 1297), w której określono warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 1548 oraz Dz.U. z 2013 r. poz. 1557) z dniem 1 lipca 2013 r.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje:

- za okresy od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy, w których osoba spełniała warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 111 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. (bez ograniczenia wiekowego powstania niepełnosprawności, ale z zachowaniem kolejności obowiązku alimentacyjnego),
- od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli osoba spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach

rodziny w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. (bez ograniczenia wiekowego powstania niepełnosprawności, ale z zachowaniem kolejności obowiązku alimentacyjnego).

ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Od 1 stycznia 2010 r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

1. Matce albo ojcu;
2. Innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359) ciąży obowiązek alimentacyjny;
3. Opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, która wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka):
  - jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobie innej niż spokrewniona w pierwszym stopniu, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, pod warunkiem, że nie ma osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu albo gdy osoba ta nie jest w stanie sprawować opieki nad osobą niepełnosprawną.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1. Osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
2. Osoba wymagająca opieki:
  - pozostaje w związku małżeńskim,
  - została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, albo w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej;

3. Osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;
4. Osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie;
5. Na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

ZASIŁEK DLA OPIEKUNA JAKO ŚWIADCZENIE BĘDĄCE REALIZACJĄ WYROKU TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO Z DNIA 5 GRUDNIA 2013 R., SYGN. AKT TK AKT K 27/13

W dniu 15 maja 2014 r. weszła w życie ustawa z 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U z 2020 r. poz. 1297), w której określono warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 1548 oraz Dz.U. z 2013 r. poz. 1557) z dniem 1 lipca 2013 r.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje:

- za okresy od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy, w których osoba spełniała warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 111 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. (bez ograniczenia wiekowego powstania niepełnosprawności, ale z zachowaniem kolejności obowiązku alimentacyjnego),
- od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli osoba spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. (bez ograniczenia wiekowego powstania niepełnosprawności, ale z zachowaniem kolejności obowiązku alimentacyjnego).

ŚWIADCZENIE RODZICIELSKIE

Od stycznia 2016 r. świadczenie rodzicielskie należy do katalogu świadczeń rodzinnych. Postępowanie w sprawie przyznania świadczeń rodzicielskich kończy się wydaniem decyzji administracyjnej.

Świadczenie rodzicielskie to wypłacane po urodzeniu dziecka wsparcie finansowe dla rodziców, którzy nie mają uprawnień do zasiłku macierzyńskiego (nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu). Mogą więc z niego skorzystać m.in. studenci, osoby bezrobotne (niezależnie od tego, czy są zarejestrowane w urzędzie pracy, czy nie), osoby pracujące na podstawie umów zlecenia i o dzieło oraz rolnicy.

Zasadniczo świadczenie przysługuje matce dziecka. Świadczenie rodzicielskie przysługuje również ojcu dziecka w przypadku:

- skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego na wniosek matki dziecka po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka,
- śmierci matki dziecka,
- porzucenia dziecka przez matkę.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje także:

- opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,
- rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,
- osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia.

Świadczenie rodzicielskie wynosi 1 000,00 zł netto miesięcznie i jest przyznawane niezależnie od dochodu rodziny.

Świadczenie rodzicielskie nie przysługuje w następujących przypadkach:

- nie otrzymają go osoby otrzymujące zasiłek macierzyński,
- w momencie, gdy jeden rodzic otrzymuje zasiłek macierzyński, drugi rodzic/opiekun nie będzie mógł skorzystać ze świadczenia rodzicielskiego,
- świadczenie nie będzie przysługiwać również wtedy, gdy rodzice/opiekunowie korzystają z tego typu świadczeń z tytułu urodzeniu dziecka w innych systemach niż powszechny system ubezpieczeniowy (np. funkcjonariusze służb mundurowych),

- gdy dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej (w przypadku matki lub ojca lub osoby, która przysposobiła dziecko),
- gdy rodzic/opiekun nie sprawuje lub zaprzestał sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, np. w związku z wykonywaniem pracy zarobkowej uniemożliwiającej sprawowanie tej opieki,
- gdy w związku z wychowywaniem / opieką nad tym samym dzieckiem jest już ustalone prawo do świadczenia rodzicielskiego, dodatku do zasiłku rodzinnego w okresie urlopu wychowawczego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna,
- gdy osobom uprawnionym do świadczenia rodzicielskiego przysługuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia rodzicielskiego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Osoba pobierająca świadczenie rodzicielskie nie może jednocześnie wykonywać pracy, która uniemożliwia jej sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem.

FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego jest wypłacane na dziecko, jeśli jeden z rodziców dziecka nie wywiązuje się z obowiązku alimentacyjnego. Świadczenie wypłaca gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka i przysługuje osobie uprawionej:

- do ukończenia przez 18 roku życia,
- do ukończenia nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia,
- bezterminowo, jeśli osoba uprawiona legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wysokość świadczenia uzależniona jest od wysokości zasądzonych alimentów, jednak nie może być wyższa niż 500 zł na dziecko.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego może otrzymać osoba, która spełnia kryterium dochodowe, które od 1 października 2020 do września 2021 roku wynosi 900 zł na osobę w rodzinie. Świadczenia nie będą przysługiwać w wypadku, gdy:

- osoba uprawniona ukończyła 18 rok życia i nie uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- osoba uprawniona ukończyła 25 rok życia i nie legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- dochód na osobę w rodzinie przekracza kryterium dochodowe,
- egzekucja alimentów okazała się skuteczna,

- osoba uprawniona zawarła związek małżeński,
- osoba uprawniona została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie lub w pieczy zastępczej.

Gmina w każdej chwili może wstrzymać wypłatę świadczenia z funduszu alimentacyjnego, mimo że jest ono przyznawane na określony okres. Stanie się, to, gdy:

- osoba uprawniona odmówi udzielenia bądź nie udzieli w wyznaczonym terminie wyjaśnień, co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń,
- osoba uprawniona odmówi udzielenia organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne informacji mających wpływ na skuteczność egzekucji lub udzieli informacji nieprawdziwych,
- osoba uprawniona nie podejmuje świadczeń przez trzy kolejne miesiące kalendarzowe.

ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE „RODZINA 500+”

Program wsparcia dla rodzin wychowujących dzieci „Rodzina 500 Plus”, reguluje ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.). Polega on na wypłacaniu rodzinom świadczeń wychowawczych w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko, co ma zapewnić częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od 1 lipca 2019 roku programem objęto wszystkie dzieci do 18 roku życia bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę. Od 1 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje, rozpatruje wnioski oraz przyznaje świadczenia na bieżąco. Osoby, którym przyznano do 31 grudnia 2021 r. świadczenie od GOPS będą otrzymywać do 31 maja 2022 r. Od 1 lutego 2022 r. ZUS rozpocznie nabór na nowy okres rozliczeniowy, rozpoczynający się 1 czerwca 2022 r. i od tego to on w pełni będzie pełnił świadczenie „Rodzina 500+”.

ŚWIADCZENIE „DOBRY START”

Zgodnie z brzmieniem rozporządzenia Rady Ministrów z 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2021 r. poz. 1092) świadczenie przysługuje raz w roku w kwocie 300 zł na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20. roku życia. Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymują świadczenie do ukończenia przez nie 24. roku życia. Świadczenie to przysługuje rodzicom, opiekunom faktycznym, opiekunom prawnym, rodzinom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka, dyrektorom placówek opiekuńczo-wychowawczych, dyrektorom regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych – raz w roku na dziecko oraz osobom uczącym się – raz w roku bez względu na dochód rodziny. „Dobry start” nie przysługuje natomiast dzieciom lub osobom uczącym się umieszczonym w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie

karnym, szkole wojskowej lub innej szkole, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie, bądź na dziecko z tytułu rozpoczęcia rocznego przygotowania przedszkolnego (zerówka).

USTAWA „ZA ŻYCIEM”

Jest to ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i ich rodzin. Jednorazowe świadczenie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu, opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód. Świadczenie to przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka posiadającego zaświadczenie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii. Jednorazowe świadczenie przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

ASYSTENT RODZINY

Asystent rodziny towarzyszy rodzinie przez pewien czas, udziela niezbędnego wsparcia, pomaga wprowadzać zmiany w myśleniu i zachowaniu. Wszystko to ma na celu dostosowanie środowiska rodzinnego do prawidłowego rozwoju dzieci i zapewnieniu im niezbędnego bezpieczeństwa.

Zadaniami asystenta rodziny są:

- prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej oraz udzielenia informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe,
- udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, a dokładnie w znalezieniu pracy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- sporządzenie planu pracy z rodziną we współpracy z zespołem interdyscyplinarnym,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie na wniosek Sądu opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Od stycznia 2017 roku zgodnie z ustawą z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz. 1329) kobieta w ciąży i jej rodzina, w której przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko; kobiety, które otrzymały informacje o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu; kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych, a także kobiety, które po porodzie nie oddadzą dzieci do domu dziecka, mają prawo do skorzystania ze wsparcia asystenta rodziny. Zgodnie z przepisami rodzina jest uprawniona do porad w zakresie:

- przewyciężenia trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka,
- wsparcia psychologicznego,
- pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych,
- dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

KARTA DUŻEJ RODZINY

Karta Dużej Rodziny to rządowy program finansowany ze środków budżetu państwa, skierowany do rodzin mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, niezależnie od tego, jakim dochodem dysponuje rodzina. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest bezpłatnie, przy czym wyjątek stanowi wydanie duplikatu oraz wydanie karty w formie elektronicznej, w przypadku gdy: członkowi rodziny wielodzietnej, na jego wniosek, wydana już została wyłącznie karta tradycyjna i następnie członek rodziny wielodzietnej wnioskuję o kartę elektroniczną albo członkowi rodziny wielodzietnej, na jego wniosek, udostępniona już została karta elektroniczna i następnie członek rodziny wielodzietnej wnioskuję o wydanie karty tradycyjnej.

PIECZA ZASTĘPCZA

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) reguluje kwestie związane z pomocą dziecku i rodzinie przez państwo i samorządy.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełnienia tych funkcji. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych organ wykonawczy gminy zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Wsparcie następuje za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz instytucjonalnej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia Sądu. Objęcie dziecka pieczą zastępczą następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletniości. Osoba, która osiągnęła pełnoletniość przebywająca w pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej może pozostać w pieczy za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub dyrektora placówki, nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia. Osoba ta musi spełniać określone warunki:

- kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, na uczelni, u pracodawcy,
- legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, na uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Dziecko pozbawione w części lub w całości opieki rodzicielskiej może być umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na terenie gminy Grudziądz nie funkcjonuje żadna placówka opiekuńczo-wychowawcza ani dom dziecka.

3.2.6. Uzależnienia

Przyczyny uzależnień mogą być:

- psychospołeczne – zaburzone oddziaływanie środowiska rodzinnego i szkolno-wychowawczego, czego przyczyną są różnorodne niepowodzenia w życiu (w sferze zawodowej lub osobistej), co w konsekwencji może doprowadzić do wycofania się jednostki w świat iluzji,
- biopsychiczne – zaburzenia emocjonalne i związana z nimi podatność na uzależnienia, zaburzony rozwój osobowości, nadpobudliwość psychiczna,

— kulturowe – potrzeba odniesienia sukcesu, zbyt mała ilość rozrywek, brak atrakcyjnych zajęć, brak celów i perspektyw, ogólna dostępność środków odurzających, sprzeciw wobec obowiązujących i społecznie akceptowanych systemów norm i wartości.

Najczęściej występującymi uzależnieniami jest alkoholizm i narkomania. Nadużywanie alkoholu czy sięganie po narkotyki jest bardzo poważnym problemem społecznym, który może prowadzić do wzrostu przemocy i przestępczości. Efektem uzależnień może być także izolacja społeczna i problemy finansowe prowadzące do wykluczenia i ubóstwa.

Niestety te uzależnienia zbierają swoje żniwo wśród młodzieży i dzieci, które zafascynowane panującą modą sięgają po używki. Przeciwdziałanie więc temu zjawisku musi opierać się na współpracy wielu instytucji.

Pracownicy socjalni tutejszego GOPS, w zakresie alkoholizmu i narkomanii, współpracują z Poradnią Terapii Uzależnień od Alkohol i Innych Uzależnień w Grudziądzu, Stowarzyszeniem Specjalistyczna Poradnia Rodzinna „Nadzieja”, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Zespołem Interdyscyplinarnym oraz klubami AA oraz klubem Bezimienni Grudziądz, w którym uczestniczą anonimowi narkomanii.

Gmina Grudziądz prowadzi działalność profilaktyczną w zakresie uzależnień, m.in. poprzez prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej „Pod Lipami” w Wałdowie Szlacheckim, do której w 2020 r. uczęszczało 14 osób. W 2020 r. dla dzieci wykluczonych zorganizowano obóz profilaktyczny. W szkołach prowadzone są konkursy profilaktyczne, warsztaty profilaktyczne oraz realizowany jest program „Spójrz Inaczej”. Na terenie gminy prowadzone są punkty konsultacyjne dla osób uzależnionych i ich rodzin, prowadzony przez stowarzyszenie Specjalistyczna Pomoc Rodzinom „NADZIEJA”.

Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba rodzin otrzymująca pomoc GOPS z powodu uzależnień od alkoholu zmniejszyła się o 100,00%. W zakresie narkomanii (za wyjątkiem 2019) roku nie zgłosiły się rodziny potrzebujące pomocy.

Tabela 25. Liczba beneficjentów pomocy GOPS w Grudziądzu z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Alkoholizm					
Liczba rodzin	12	16	17	3	0
Liczba osób w rodzinach	26	30	38	5	0
Narkomania					
Liczba rodzin	0	0	0	1	0
Liczba osób w rodzinach	0	0	0	1	0

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Na przestrzeni lat 2016-2020 zauważalny jest spadek liczby osób uzależnionych od alkoholu korzystających z różnorodnych form pomocy społecznej, świadczonej nie tylko przez GOPS. Niniejsze dane świadczą o zmniejszającym się problemie, uzależnienia od alkoholu na terenie gminy Grudziądz.

Tabela 26. Uzależnienia alkoholowe na terenie gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba udzielonych porad psychologicznych (dane Stowarzyszenia „Nadzieja”)	-	-	70	40	30
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	32	29	28	30	14
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	23	21	28	22	12
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie (dane Poradni Terapii Uzależnień)	87	59	62	42	24
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	4	2	4	5	2
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	370	450	175	302	326
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	79	75	60	60	48

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Oprócz najczęściej spotykanych uzależnień, czyli alkoholu i narkotyków, można spotkać się także z innymi, którymi są:

- uzależnienie od dopalaczy, które wykazują działania psychoaktywne, a co za tym idzie, wywołują w organizmie stan odurzenia, euforii oraz bardzo często spotykane halucynacje. Niestety dostęp do tej substancji jest prosty i nawet można je zakupić przez Internet. Do negatywnych skutków stosowania dopalaczy należą: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, które w konsekwencji mogą zakończyć się samobójstwem. Leczenie tego uzależnienia wiąże się z ukończeniem programu terapeutycznego i abstynencja, co więcej osoba chora powinna uczestniczyć w tzw. grupach wsparcia,
- uzależnienie od komputera i gier komputerowych, podczas którego osoby (zwłaszcza dzieci i młodzież) wykazują ciągłą potrzebę używania komputera, zwłaszcza do grania we wszelkiego rodzaju gry komputerowe. Bardzo poważnym skutkiem tego jest często nieodróżnianie świata rzeczywistego od fikcji. W ich życiu można również dostrzec problemy społeczne, somatyczne czy psychologiczne, czyli m.in. bardzo widoczne zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych, zanik więzi rodzinnych czy osłabiona siła wrażliwości moralnej,
- uzależnienie od hazardu, jego znakiem rozpoznawalnym jest nadmierne i regularne uprawianie gier hazardowych. Sytuacja ta prowadzi do zaniedbywania życia społecznego i rodzinnego, a także izolacja osoby, która cierpi na tę przypadłość. Gracz czuje

konieczność, by zaspokoić swoją potrzebę w trybie natychmiastowym, co prowadzi do aktów przemocy i przestępstw, których przyczyną jest wewnętrzny przymus zdobycia środków finansowych z przeznaczeniem na gry hazardowe.

Na terenie gminy regularnie sporządzany jest **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**. Aktualnie obowiązującym programem jest przyjęty na rok 2022 uchwałą nr XLVI/423/2021 Rady Gminy Grudziądz z dnia 16 grudnia 2021 r. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii na terenie gminy. Program ma na celu zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, zmniejszenie rozmiarów problemów już istniejących, ulepszenie sposobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami. W programie wyznaczono cel długofalowy – wytworzenie wśród mieszkańców gminy nowej świadomości dotyczącej relacji alkohol – człowiek oraz promowanie zdrowego stylu życia.

Program jest adresowany do mieszkańców gminy Grudziądz, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych od alkoholu i nadużywających alkoholu, osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, a także członków ich rodzin, którzy są bezpośrednio narażeni na przeróżne szkody i zagrożenia wynikające z obecności alkoholu i narkotyków w życiu codziennym. Program obejmuje również działania profilaktyczne skierowane do dzieci oraz młodzieży uczącej się i zamieszkującej na terenie gminy Grudziądz. Ich zadaniem jest zapobieganie przedwczesnemu używaniu alkoholu i zażywaniu narkotyków oraz towarzyszącym temu konsekwencjom.

W programach określona została następująca strategia działań:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych realizowane w szczególności poprzez:
  - udzielanie wsparcia edukacyjnego, emocjonalnego, prawnego dla osób z problemem alkoholowym (pijących szkodliwie) poprzez pracę pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych,
  - motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego poprzez rozmowy interwencyjno-motywacyjne z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  - specjalistyczne poradnictwo rodzinne,
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej (wspieranie osób zdrowych w kontekście poprawy ich funkcjonowania

społecznego: w pracy, rodzinie, relacjach z innymi ludźmi, poprzez udzielanie wsparcia emocjonalnego, uczenie nowych sposobów radzenia sobie, towarzyszenie w wymagających tego sytuacjach) i prawnej, a w szczególności ochrony przez przemocą w rodzinie poprzez:

- udzielanie wsparcia psychologicznego i socjoterapeutycznego dzieciom z rodzin, gdzie występują problemy alkoholowe poprzez działalność świetlicy socjoterapeutycznej,
  - udzielanie pomocy prawnej zmierzającej do ochrony przed następstwami nadużywania alkoholu przez bliską osobę poprzez finansowanie porozumienia „Kujawsko - Pomorska Niebieska Linia”,
  - działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i efektywną realizację procedury „Niebieskiej Karty”,
  - szkolenia w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania zjawiskom patologicznym,
  - finansowanie pracy terapeutycznej z rodziną,
  - finansowanie obozów socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym czy problemem przemocy,
  - finansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym i problemem przemocy,
  - finansowanie dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach socjoterapeutycznych,
  - organizowanie narad i konferencji w zakresie pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym,
  - organizowanie, finansowanie szkoleń, konferencji i warsztatów dotyczących obowiązujących procedur (w tym „Niebieskiej Karty”), współpracy służb w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych dążących do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób i służb,
  - rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat psychologicznych i prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - prowadzenie lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci,
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez:
- prowadzenie na terenie szkół programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,
  - realizację programów profilaktycznych dla rodziców,

- podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych,
  - prowadzenie badań związanych z diagnozą zachowań problemowych, używaniem substancji psychoaktywnych podejmowanych przez młodzież,
  - prowadzenie badań związanych z diagnozą zachowań problemowych, używaniem substancji psychoaktywnych podejmowanych przez młodzież,
  - edukację publiczną w zakresie problematyki alkoholowej, narkotykowej poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych, konkursów, festynów,
  - profilaktykę środowiskową,
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii oraz przemocy w rodzinie w szczególności:
- udzielanie wsparcia społeczności abstynenckiej,
  - wspieranie inicjatyw profilaktycznych promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu,
  - wspieranie różnorodnych form samopomocy oraz prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin.

W rozwiązywanie problemów alkoholowych na terenie gminy zaangażowane są: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Komenda Miejska Policji w Grudziądzu.

Zadania ujęte w Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są inicjowane przez **Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Realizuje ona zadania z art. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.) oraz zadania z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.).

3.2.7. Bezdomność

Osoba bezdomna to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Od roku 2016 liczba osób na terenie gminy się nie zmieniła. W roku 2020 na terenie gminy zidentyfikowano 5 osób (mężczyzn) bezdomnych, z czego 4 to osoby niepełnosprawne.

Tabela 27. Liczba osób bezdomnych na terenie gminy Grudziądz z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób bezdomnych, w tym:	5	7	4	4	5
kobiety	1	1	0	0	0
mężczyźni	4	6	4	4	5
niepełnosprawni	3	5	4	4	4

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Tabela 28. Beneficjenci pomocy GOPS w Grudziądzu z powodu bezdomności

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	5	6	4	4	6
Liczba osób w rodzinach	5	7	4	4	6

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym jest zadaniem obowiązkowym gminy. GOPS pomaga osobom bezdomnych poprzez kierowanie ich do placówek zapewniających schronienie, pomoc w dostępie do opieki medycznej, poradnictwo socjalne oraz świadczy pomoc materialną.

GOPS w zakresie bezdomności udziela świadczenia pomocy społecznej – pieniądze, w naturze i usługach. GOPS posiada podpisaną umowę z Kołem Grudziądzkiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta do przyjęcia w noclegowni i schronisku osób bezdomnych.

3.2.8. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody. Najczęstszymi przyczynami przemocy są: destrukcja podstawowych funkcji rodziny i konflikty rodzinne. Ponadto zjawiskiem często towarzyszącym przemocy w rodzinie jest alkoholizm i narkomania. Ofiarami są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni.

Z naukowego punktu widzenia istnieją dwa rodzaje przemocy:

- przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją fizyczną i słowną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych oprawcy;
- przemoc chłodna – pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina najczęściej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.⁵

W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę rodzin objętych pomocą GOPS z powodu przemocy w rodzinie. W okresie 2016 – 2020, od 2018 roku nie odnotowano rodzin, które wsparte zostały pomocą z ww. powodu. Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem występującym znacznie częściej, niż wskazują na to oficjalne statystyki. Niejednokrotnie doświadczenie przemocy, którą stosują bliskie osoby, oddziałuje na mechanizmy psychologiczne, które to powodują, że osoby dotknięte przemocą usprawiedliwiają sprawców. Wynika z tego, że przyjęte statystyki niestety nie oddają rzeczywistej skali problemu. Przemoc w rodzinie bardzo często nazywa się problemem tzw. czterech ścian, ponadto jest procesem chronicznym i najczęściej bagatelizowanym przez osoby, które dotyka. Należy zaznaczyć, że przemoc ze strony osób bliskich często związana jest z brakiem poszukiwania pomocy na zewnątrz i usprawiedliwianiem sprawców.

Tabela 29. Beneficjenci pomocy GOPS w Grudziądzu z powodu przemocy w rodzinie w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	7	4	0	0	0
Liczba osób w rodzinach	19	13	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Analizując dane dotyczące przemocy domowej na terenie gminy w ostatnich latach, zauważyć można, że ofiarami przemocy były praktycznie we wszystkich przypadkach kobiety. Głównymi sprawcami przemocy domowej są natomiast mężczyźni. 13,33% interwencji domowych dotyczyło przemocy domowej. W 2020 r. sporządzono 20 Niebieskich Kart.

„Niebieska Karta” jest dokumentem służbowym wypełnianym przez m.in. funkcjonariusza policji, ośrodki pomocy społecznej, oświatę, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych czy też ochronę zdrowia w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. Służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie i ocenie zagrożenia dalszą przemocą. Założenie karty nie jest złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa oraz nie stanowi podstawy do wszczęcia postępowania karnego. „Niebieska Karta” jest informacją,

⁵ <http://www.niebieskaKarta.info/>; <https://www.ms.gov.pl/>

że w danej rodzinie dochodzi do przemocy oraz pozwala na uruchomienie dalszych procedur w celu ochrony ofiar przemocy domowej w danej rodzinie.

Tabela 30. Dane dotyczące przemocy domowej na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ofiar przemocy domowej		19	21	13	34	14
w tym:	kobiety	13	17	13	26	10
	mężczyźni	3	1	0	7	3
	dzieci	3	3	0	1	1
Liczba sprawców przemocy domowej		18	21	14	34	13
w tym:	kobiety	1	2	4	3	1
	mężczyźni	17	19	10	30	12
	dzieci	0	0	0	1	0
Liczba interwencji domowych, w tym:		147	182	214	173	150
dotyczących przemocy w rodzinie		20	33	32	43	20
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart		20	33	32	43	20

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Uchwałą nr XVII/167/2019 z dnia 19 grudnia 2019 r. Rada Gminy Grudziądz przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2020-2024, którego głównym celem jest realizacja kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc oraz korygowanie ich agresywnych postaw i zachowań, a także na edukację społeczności lokalnej w zakresie charakterystyki zjawiska przemocy w rodzinie oraz miejsc i form możliwej pomocy dla osób dotkniętych tym zjawiskiem lub będących jego świadkami. Za monitorowanie programu odpowiedzialny jest Zespół Interdyscyplinarny wraz z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

GOPS w ramach przemocy w rodzinie współpracuje ze Stowarzyszeniem Specjalistyczna Poradnia Rodzinna „Nadzieja”, Punktem Interwencji Kryzysowej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołem Interdyscyplinarnym. Ponadto posiada umowę z Kujawsko-Pomorską Niebieską Linia.

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249), zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu

w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2021 r. poz. 1119 ze zm.), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Mieszkańcy z gminy Grudziądz, które doświadczają przemocy, mogą zgłosić się do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którego celem jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na obszarze gminy.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi mogą także wchodzić osoby działające na rzecz przeciwdziałania przemocy. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie takie jak m.in.

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

USTAWA ANTYPRZEMOCOWA

Z dniem 30 listopada 2020 roku weszła w życie nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 956) tzw. „ustawa antyprzemocowa”. Jedną z głównych zmian jest przyznanie funkcjonariuszom policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnienia do wydawania wobec sprawcy przemocy nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do jego bezpośredniego otoczenia. Funkcjonariusz ma prawo je wykorzystać zarówno w przypadku skierowania go bezpośrednio na interwencję do osoby stosującej przemoc domową, jak i w sytuacji, gdy pozyska informacje o niepokojących zdarzeniach od jej ofiary. Do tej pory prawo takie posiadał jedynie prokurator oraz sąd, co prowadziło do sytuacji, że od zgłoszenia popełnienia przestępstwa przemocy w rodzinie do momentu opuszczenia mieszkania przez sprawcę mijało nawet kilka tygodni, w ciągu których sprawca nadal mieszkał razem z ofiarami.

3.2.9. Przestępczość

Policja jest organem ścigania, który stoi na straży porządku i bezpieczeństwa. Jest to uzbrojona oraz umundurowana formacja służąca obywatelom, podlegająca ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych. Jej głównym celem jest ochrona zdrowia i życia mieszkańców państwa. Również władze gmin są zobowiązane zapewniać obywatelom bezpieczeństwo.

Obszar gminy Grudziądz podlega pod Komendę Miejską Policji w Grudziądzu. Swoje zadania wykonuje 6 dzielnicowych, którzy obsługują mieszkańców w następujących rejonach:

- Rejon nr 21, obejmujący miejscowości: Dusocin, Wielki Wełcz, Zakurzewo, Mokre, Leśniewo, Lisie Kąty, Świerkocin: planem priorytetowym objęty jest obszar wzdłuż rzeki Wisły w miejscowości Wielki Wełcz, gdzie dochodzi do zanieczyszczenia i zaśmiecania,
- Rejon nr 22, obejmujący miejscowości: Nowa Wieś, Parski, Grabowiec, Wielkie Lniska, Węgrowo, Gać, Sadowo, Małe Lniska: planem priorytetowym objęty jest teren miejscowości Węgrowo, w którym mają miejsce wykroczenia dotyczące zanieczyszczania i zaśmiecania pasa drogowego i terenów leśnych,
- Rejon nr 23, obejmujący miejscowości: Marusza, Stary Folwark, Skarszewy, Kobylanka, Turznica, Piaski, Linarczyk, Daszkowo, Hanowo, Biały Bór, Wałdowo Szlacheckie: planem priorytetowym objęty jest teren Szkoły Podstawowej w miejscowości Wałdowo Szlacheckie, gdzie gromadzi się młodzież zagrożona demoralizacją, dochodzi do dewastacji mienia i zaśmiecania,
- Rejon nr 24, obejmujący miejscowości: Pieńki Królewskie, Ruda, Mały Rudnik, Sztynwag, Rozgarty, Szynych, Brankówka, Sosnówka, Gogolin: planem priorytetowym objęte są skrzyżowania i przejścia dla pieszych w miejscowości Mały Rudnik i Sztynwag, na których dochodzi do wykroczeń dotyczących nieprawidłowego parkowania pojazdów,
- Rejon nr 25, obejmujący miejscowości: Białochowo, Budy, Gubiny, Zarośle, Skurgwy, Jamy, Kłódka: planem priorytetowym objęty jest rejon sklepu spożywczego w miejscowości Białochowo, gdzie dochodzi do wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, niestosowanie się do obowiązujących przepisów związanych z zapobieganiem i zwalczaniem chorób zakaźnych u ludzi oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Rejon nr 26, obejmujący miejscowości: Rogóźno, Rogóźno Zamek, Szembruk, Szembruczek, Sobótka, Bukowiec: planem priorytetowym objęty jest rejon sklepu spożywczego w miejscowości Rogóźno, gdzie dochodzi do wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, niestosowanie się do obowiązujących przepisów

związanych z zapobieganiem i zwalczaniem chorób zakaźnych u ludzi oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020. Na przestrzeni lat liczba przestępstw zmalała o 8,11%. Największy udział w przestępstwach ogółem, w 2020 r., stanowiły kradzieże rzeczy obcej – 55,88%.

Tabela 31. Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020

Wyszczególnienie		2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przestępstw:		37	30	29	23	34
w tym:	kradzież rzeczy obcej	15	13	17	9	19
	kradzież z włamaniem	16	11	6	7	14
	rozboje	0	0	1	0	0
	bójki i pobicia	2	2	1	0	0
	uszczerbek na zdrowiu	4	4	4	7	1

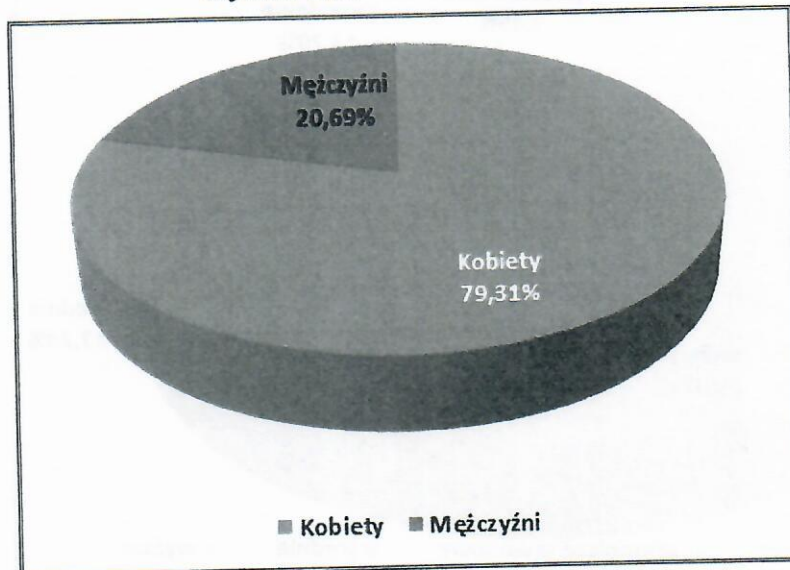
Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

3.3. Wyniki badania ankietowego

W celu opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022-2027 przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie najczęściej występujących według opinii mieszkańców, problemów społecznych oraz kierunków działań prowadzących do ich rozwiązania. Formularz ankietowy składał się z 13 pytań, w tym 12 pytań zamkniętych oraz jednego pytania otwartego. Ankietowani wyrazili swoją opinię również na temat sytuacji społecznej mieszkańców gminy. Pytania dotyczyły dostępu do ochrony zdrowia, ubóstwa, niepełnosprawności, osób starszych, bezpieczeństwa oraz uzależnień.

Ankietę wypełniło 29 osób. Większość respondentów stanowiły kobiety, których udział w ogólnej liczbie badanych wyniósł 79,31%, zaś udział mężczyzn wyniósł 20,69%.

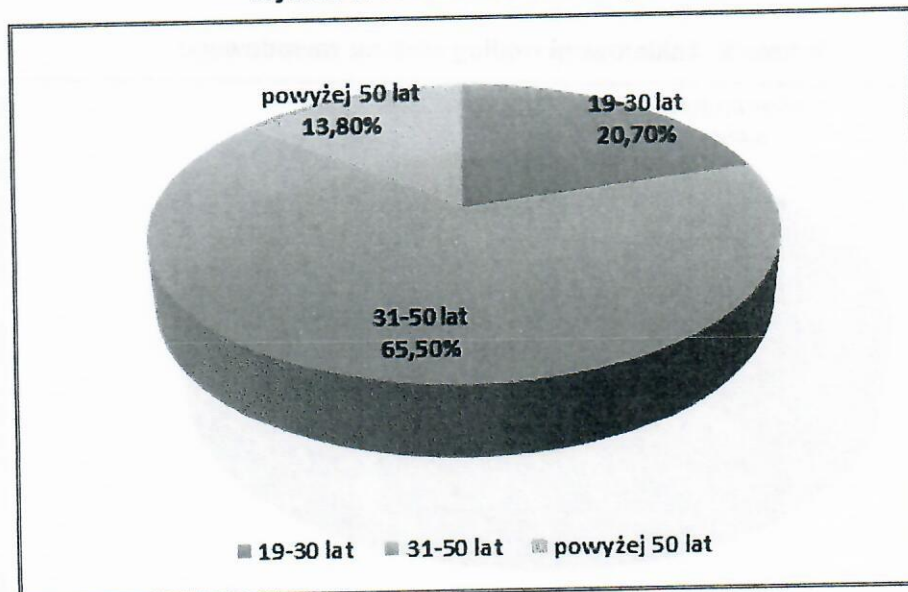
Wykres 6. Ankietowani według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji przeprowadzonej na terenie gminy Grudziądz

Największy odsetek ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 31-50 (65,50%), kolejną grupą były osoby w przedziale 19-30 lat (20,70%) i osoby w wieku powyżej (13,80%).

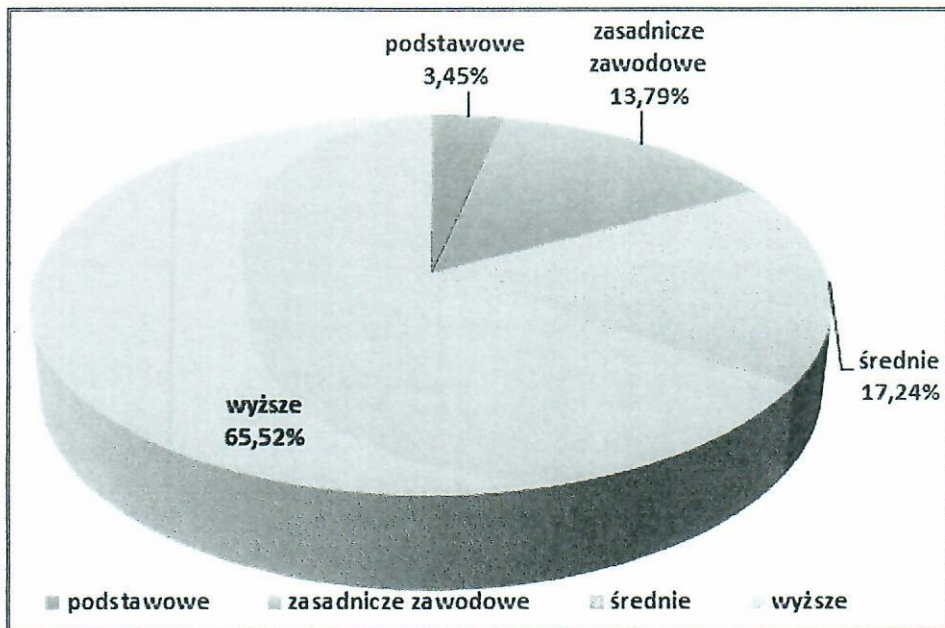
Wykres 7. Ankietowani według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji przeprowadzonej na terenie gminy Grudziądz

Największą część respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (65,52%), następnie osoby z wykształceniem średnim (17,24%), zasadniczym zawodowym (13,79%) oraz podstawowym (3,45%).

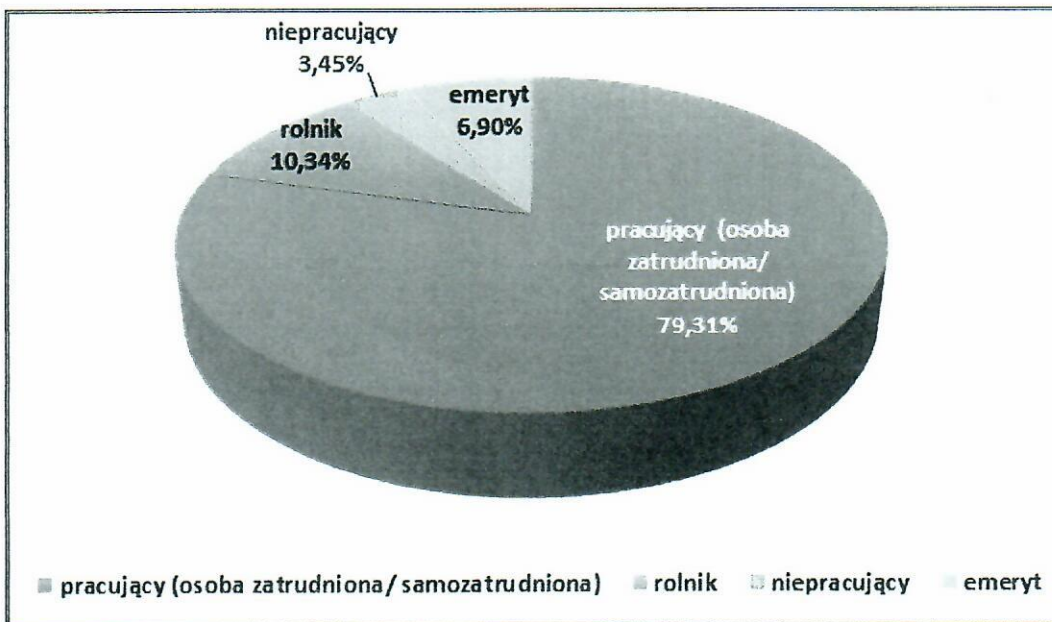
Wykres 8. Ankietowani według poziomu wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji przeprowadzonej na terenie gminy Grudziądz

Pod względem statusu zawodowego, największy odsetek ankietowanych stanowiły osoby pracujące (79,31%). Mniej licznymi grupami byli rolnicy (10,34%), emeryci (6,90%) oraz niepracujący (3,45%).

Wykres 9. Ankietowani według statusu zawodowego

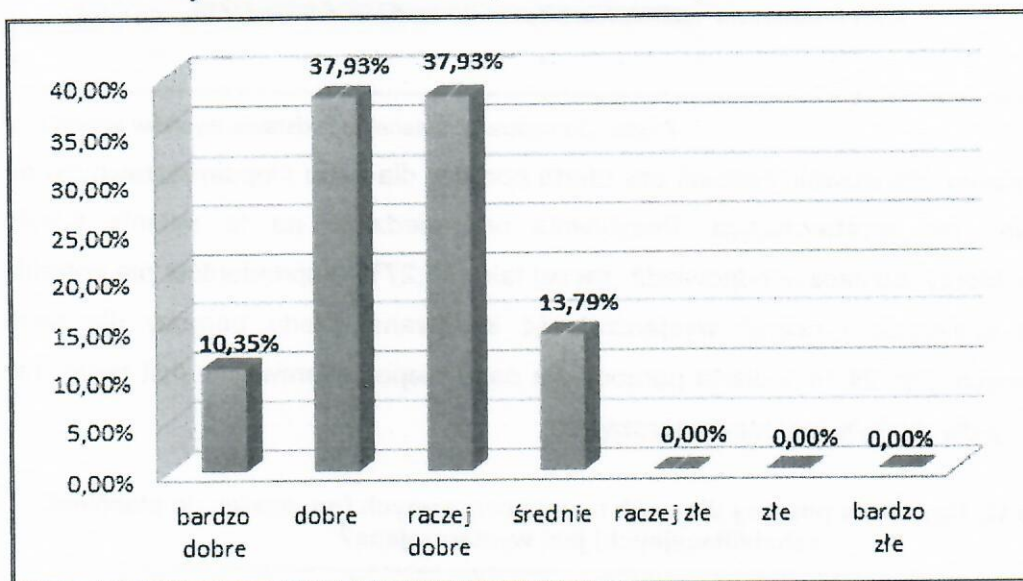
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji przeprowadzonej na terenie gminy Grudziądz

Ocena aktualnych warunków życia na terenie gminy wśród mieszkańców jest dość mało zróżnicowana.

Pozytywnie o aktualnych warunkach życia w gminie wypowiedziała się ponad połowa ankietowanych tj. 86,21%, z czego 37,93% określiło je jako raczej dobre, 37,93% jako dobre, a 10,35% jako bardzo dobre.

Odsetek negatywnych odpowiedzi był niewielki, gdyż zaledwie 13,79% respondentów, określiło obecną sytuację jako średnią. Żaden z respondentów nie wypowiedział się negatywnie, że obecne warunki życia mieszkańców w gminie są raczej złe, złe, czy bardzo złe.

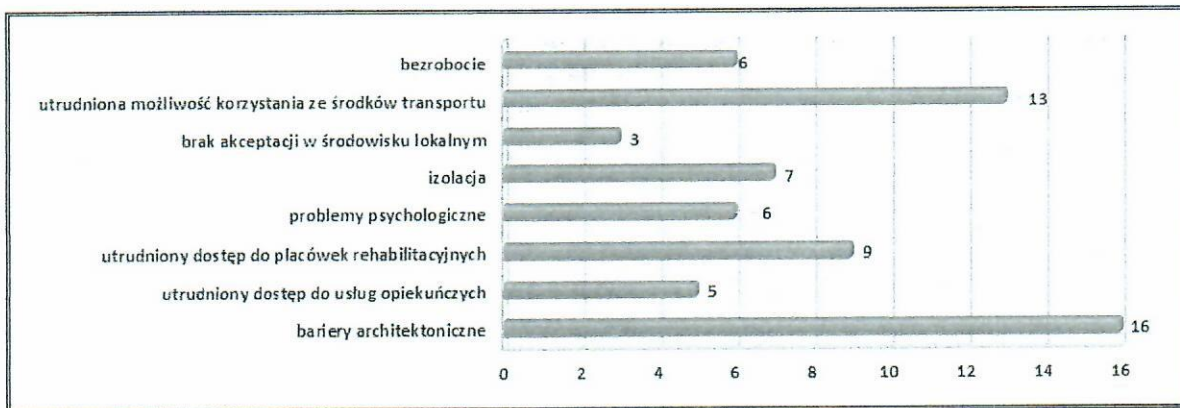
Wykres 10. Ocena aktualnych warunków życia mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Zdaniem największej liczby ankietowanych najczęstszym problemem społecznym, na które napotykają w swoim życiu codziennym osoby niepełnosprawne, są bariery architektoniczne, utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu oraz utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych. Niezbędne jest prowadzenie na terenie gminy działań w zakresie niwelacji barier, z jakimi na co dzień spotykają się osoby z niepełnosprawnościami i skierowanie dla nich pomocy w celu poprawy ich sytuacji życiowej.

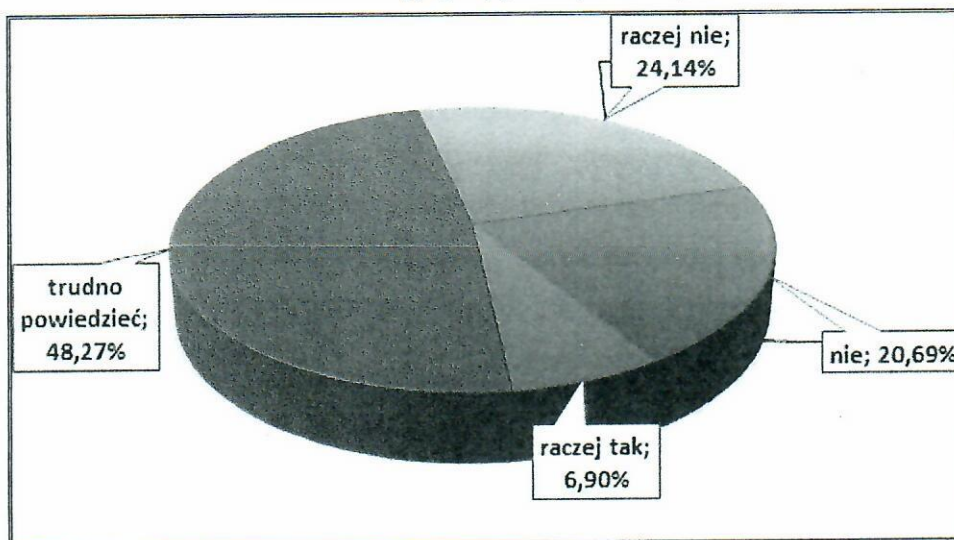
Wykres 11. Problemy społeczne najczęściej spotykające niepełnosprawnych wg ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W kolejnym pytaniu ankietowali, oceniali czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na obszarze gminy jest wystarczająca. Pozytywnie odpowiedziało na to pytanie 6,90% respondentów, którzy zaznaczyli odpowiedź „raczej tak”. 48,27% respondentów nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić i ocenić wystarczalność kierowanej oferty pomocy dla osób niepełnosprawnych. Dla 24,14% oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych jest raczej nie wystarczająca, a dla 20,69% jest niewystarczająca.

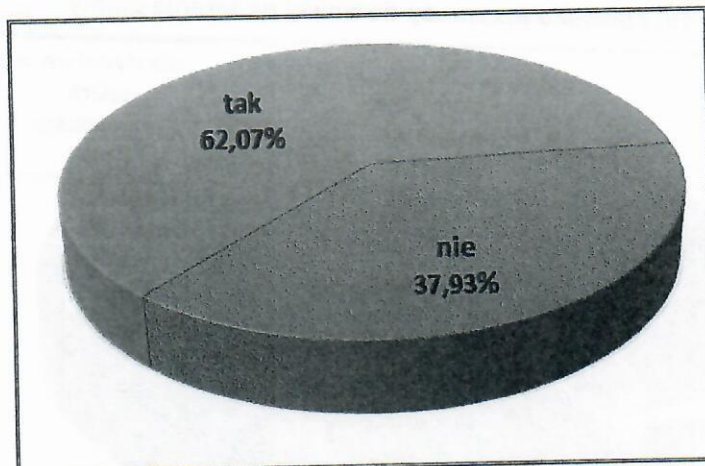
Wykres 12. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy został oceniony pozytywnie przez respondentów, gdyż aż 62,07% z nich zaznaczyło odpowiedź, że jest on wystarczający. Przeciwnego zdania było pozostałe 37,93% pytanym. Osoby wypowiadające się negatywnie argumentowały to przede wszystkim brakiem odpowiedniej liczby placówek specjalistycznych (m.in. rehabilitacyjnych) oraz braku wystarczającej liczby ośrodków zdrowia na terenie gminy.

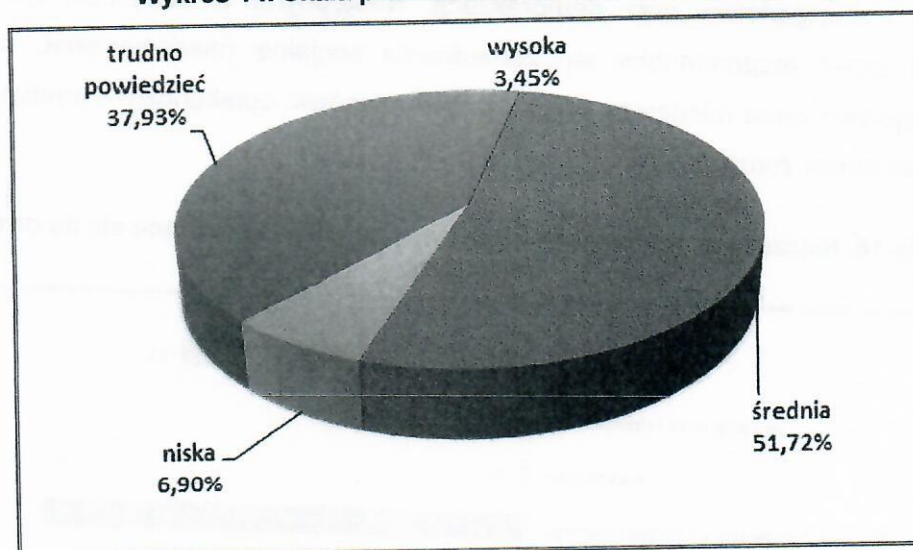
Wykres 13. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W kolejnym pytaniu ankietowali, oceniali skalę problemu uzależnień na terenie gminy. Największa część respondentów (51,72%) oceniła poziom problemu uzależnień jako średni. 37,93% nie potrafiło określić poziomu problemu, natomiast 6,90% oceniło poziom jako niski. Zaledwie 3,45% ankietowanych wskazało na wysoki poziom problemu uzależnień.

Wykres 14. Skala problemu uzależnień na terenie gminy

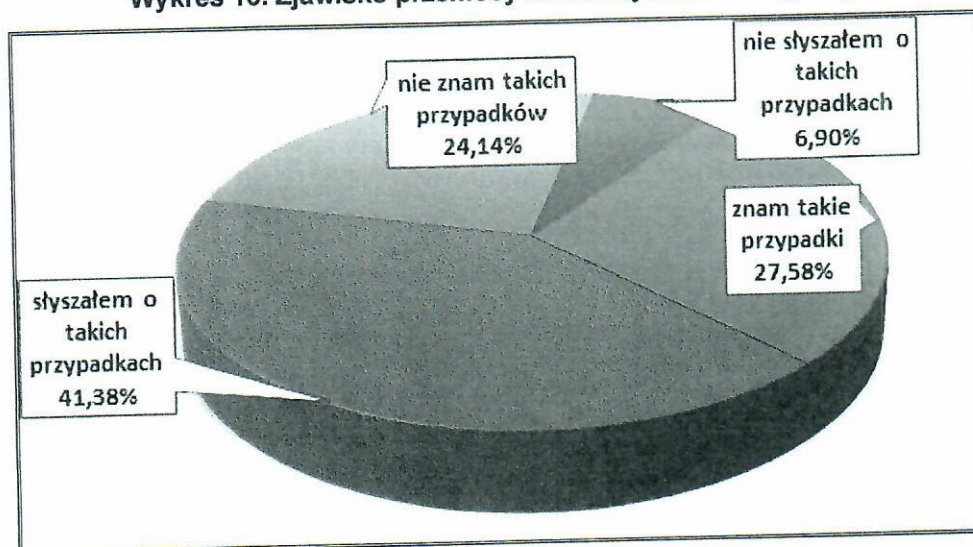

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Kolejne pytanie w kwestionariuszu dotyczyło problemów przemocy domowej na terenie gminy. Poziom wiedzy na temat takich przypadków był zróżnicowany wśród ankietowych. Największa część respondentów (41,38%) wskazała, że słyszała o takich przypadkach, a 27,58%, że zna takie przypadki. Łącznie daje to, aż 68,96% respondentów, którzy spotkali się z problemem przemocy domowej. Pozostała część, tj. 24,14% wskazała, że nie zna takich przypadków, natomiast 6,90% zadeklarowało, że nie słyszało o takich przypadkach.

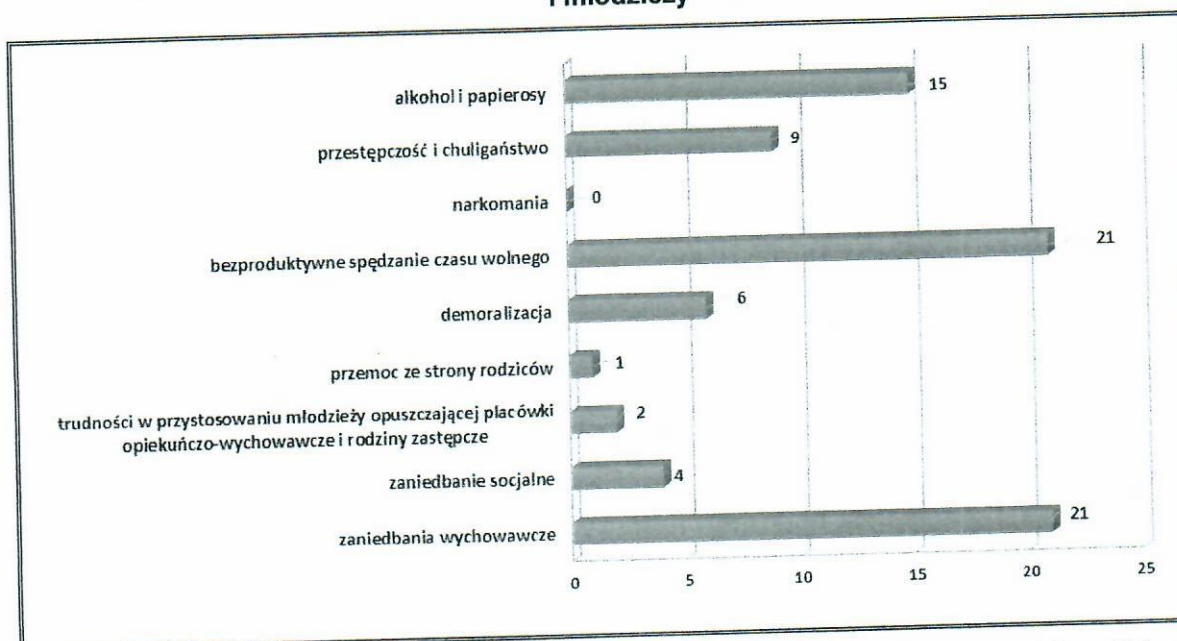
Wykres 15. Zjawisko przemocy domowej na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Wśród dzieci i młodzieży najbardziej dostrzeganym przez ankietowanych problemem są: bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, spożywanie alkoholu i palenie papierosów oraz zaniedbania wychowawcze co ma związek, z kolejno wskazywanymi kwestiami w zakresie: przestępczości i chuligaństwa oraz demoralizacji. Następnymi w kolejności zjawiskami wskazywanymi przez respondentów są: zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena), trudności w przystosowaniu młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz przemoc ze strony rodziców.

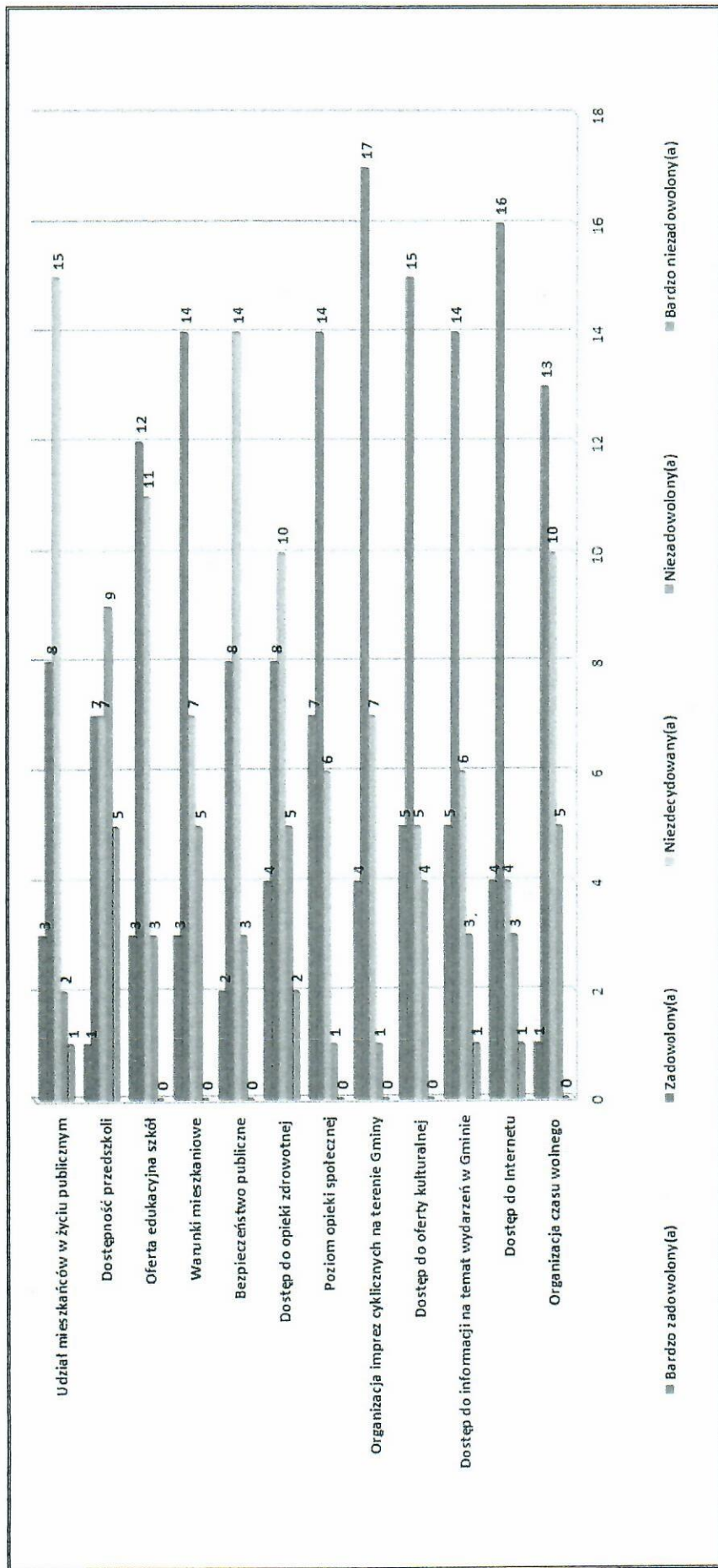
Wykres 16. Najczęściej dostrzegane negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytania dotyczące poszczególnych kwestii wpływających na jakość życia mieszkańców na terenie gminy, wyłączając osoby niezdecydowane, ankietowani przeważnie stwierdzili, że są zadowoleni z obecnych warunków. Największy poziom zadowolenia dotyczył organizacji imprez cyklicznych na terenie gminy, gdzie zadowolenie w tej sferze wyraziło, aż 72,41% respondentów oraz dostępu do internetu, gdzie zadowolonych było 71,43% ankietowanych. Natomiast największy poziom niezadowolenia dotyczy przede wszystkim dostępu do opieki zdrowotnej, gdzie negatywnie wypowiedziało się 24,14% ankietowanych.

Wykres 17. Zadowolenie ankietowanych z obecnych warunków życia na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W ostatnim pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie działań, które ich zdaniem będą przeciwdziałać negatywnym zjawiskom występującym na terenie gminy.

W zakresie wsparcia ubogich respondenci wskazali przede wszystkim na:

- edukację i kursy,
- dożywianie,
- organizację prac interwencyjnych,
- organizację miejsc pracy.

Zdaniem ankietowanych głównymi działaniami, jakie powinny zostać podjęte w zakresie poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnością to:

- utworzenie ośrodka wsparcia, tj. ośrodek dziennego pobytu,
- zwiększenie dostępu do lekarzy i terapeutów,
- zwiększenie dostępności do ośrodków rehabilitacji,
- budowa placówki rehabilitacyjnej lub zapewnienie możliwości dowożenia do owej placówki,
- zmniejszenie barier komunikacyjnych i architektonicznych.

W sferze ochrony zdrowia, ankietowani wskazali, że kluczowymi działaniami w zakresie poprawy dostępu do ochrony zdrowia są:

- dostęp do większej liczby specjalistów,
- zwiększenie zatrudnienia w ośrodku zdrowia,
- budowa dodatkowego ośrodka zdrowia.

Jako działania przeciwdziałające negatywnym zjawiskom, na jakie narażone są osoby starsze, wskazano przede wszystkim:

- utworzenie większej liczby klubów seniora oraz kół wiejskich,
- utworzenie większej liczby miejsc spotkań dla osób starszych,
- aktywizację osób starszych, poprzez m.in. kursy,
- budowa domu seniora.

W celu poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy zdaniem respondentów powinny zostać podjęte działania przede wszystkim w zakresie:

- zwiększenia liczby patroli policji,
- budowy ścieżek rowerowych i chodników,
- oznakowania przejść dla pieszych.

Do pozostałych działań, które będą przeciwdziałać negatywnym zjawiskom występującym na terenie gminy, ankietowali wskazali na:

- organizację zajęć dla młodzieży,
- utworzenie klubów sportowych,
- wydłużenie czasu pracy przedszkoli.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **Strengths** (silne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse) oraz **Threats** (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska,
- **ZAGROŻENIA** – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane, jako bariery dla rozwoju Gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi zostać uwzględnione przy planowaniu podejmowanych działań,
- **MOCNE STRONY** – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają je spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności,
- **SŁABE STRONY** – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej Gminy, jak i jej części.

Prawidłowa diagnoza poszczególnych okoliczności pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Z uwagi na zagadnienie przygotowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabeli przedstawiającej analizę SWOT zredukowano do kwestii mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 32. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> — funkcjonowanie GOPS, który umożliwia mieszkańcom pokonanie trudnych sytuacji życiowych, rozwiązanie problemów, okazuje wsparcie, zaspokaja podstawowe potrzeby oraz udziela pomocy psychologicznej dla osób i rodzin, które tego potrzebują, — zaangażowanie pracowników GOPS, — spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gminy, — funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, — funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, — wzrost liczby podmiotów gospodarczych, — zapewnienie dostępu do podstawowej ochrony zdrowia, — dobrze funkcjonujący system oświaty, — spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej, — funkcjonowanie wielu programów pomocy, — wsparcie dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, — dodatnie saldo migracji w ciągu ostatnich lat, — pozyskiwanie przez Gminę środków pozabudżetowych, — działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych udzielających się w zakresie pomocy społecznej, — funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury, który zapewnia mieszkańcom dostęp do kultury; — dostęp do gminnej biblioteki publicznej, — dostęp do oferty sportowej i rekreacyjnej (funkcjonowanie stowarzyszeń i klubów sportowych). 	<ul style="list-style-type: none"> — rosnący udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym – narastający problem starzenia się społeczeństwa, — ujemny przyrost naturalny, — występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług, — brak instytucjonalnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych takich, jak Środowiskowe Domy Samopomocy czy Dienne Domy Pomocy Społecznej, — brak placówek wsparcia dziennego dla osób starszych, — utrudniony dostęp do placówek specjalistycznych, rehabilitacyjnych, — niska aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> — dotacje ze środków zewnętrznych, — nowe możliwości udzielenia pomocy osobom potrzebującym, — wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej, — efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacja tych działań, — kontynuacja i realizacja nowych projektów socjalnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi, — rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, — rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat ich istnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> — starzenie się społeczeństwa, — migracja społeczeństwa do większych miast, — bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, — brak współpracy w kontekście pomocy społecznej między gminami, — wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii, — izolowanie się osób starszych, — zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczona bezradności, — postępujące rozwarstwienie społeczne w zakresie zamożności mieszkańców gminy.

Źródło: Opracowanie własne

4. Wizja rozwoju społecznego i cele strategiczne

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Grudziądz została opracowana na podstawie analizy sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych:

„GMINA GRUDZIĄDZ WSPIERAJĄCA OSOBY NARAŻONE NA WYKLUCZENIE SPOŁECZNE, UBOGIE, BEZROBOTNE, RODZINY, OSOBY STARSZE, NIEPEŁNOSPRAWNE, UZALEŻNIONE, Z DOSTĘPNOŚCIĄ DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ WARUNKAMI SPRZYJAJĄCYMI PODNOSZENIU POZIOMU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO.”

Przedstawiona wyżej wizja rozwoju społecznego dotyczy wszystkich mieszkańców gminy Grudziądz dotkniętych problemami społecznymi. Jest to nawiązanie do kwestii problemowych zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022-2027.

Na podstawie dokonanej analizy SWOT, dotychczasowego doświadczenia pracowników GOPS oraz rzeczywistych potrzeb społecznych, wytypowano **następujące obszary priorytetowe** wymagające wsparcia:

1. Osoby bezrobotne;
2. Osoby niepełnosprawne;
3. Osoby starsze;
4. Osoby i rodziny zagrożone zjawiskiem przemocy domowej;
5. Osoby bezdomne;
6. Osoby uzależnione;
7. Rodzina;
8. Osoby ubogie i wykluczone społecznie.

Dla każdego z ww. obszarów priorytetowych wyznaczono **cele strategiczne**, które ułatwią realizację wizji rozwoju.

Tabela 33. Cele strategiczne SRPS

L.p.	OBSZAR PRIORYTETOWY	CELE STRATEGICZNE
1.	Osoby bezrobotne	<u>Cel strategiczny 1.</u> Wsparcie i pomoc osobom bezrobotnym oraz przeciwdziałanie bezrobociu.
2.	Osoby niepełnosprawne	<u>Cel strategiczny 2.</u> Wsparcie osób niepełnosprawnych, dzięki aktywizacji i integracji.
3.	Osoby starsze	<u>Cel strategiczny 3.</u> Wspieranie funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym.
4.	Osoby i rodziny zagrożone zjawiskiem przemocy domowej	<u>Cel strategiczny 4.</u> Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

L.p.	OBSZAR PRIORYTETOWY	CELE STRATEGICZNE
5.	Osoby bezdomne	<u>Cel strategiczny 5.</u> Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami długotrwałego bezrobocia
6.	Osoby uzależnione	<u>Cel strategiczny 6.</u> Przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz wsparcie dla rodzin dotkniętych problemem uzależnień.
7.	Rodzina	<u>Cel strategiczny 7.</u> Zintegrowany system pomocy i wsparcia rodzinom.
8.	Osoby ubogie i wykluczone społecznie	<u>Cel strategiczny 8.</u> Wsparcie dla osób ubogich i wykluczonych społecznie.

Źródło: Opracowanie własne

5. Kierunki niezbędnych działań

W celu urzeczywistnienia założeń Strategii niezbędne jest wskazanie zasadniczych działań w ramach skonkretyzowanych celów strategicznych. Owe działania wyrażono w postaci celów operacyjnych.

Tabela 34. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Kierunki działań
<u>Cel strategiczny 1.</u> Wsparcie i pomoc osobom bezrobotnym oraz przeciwdziałanie bezrobociu.	<ul style="list-style-type: none"> — monitorowanie skali zjawiska bezrobocia, — rozwój aktywności zawodowej osób bezrobotnych, — dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do rynku pracy poprzez prowadzenie szkoleń, — motywowanie do podjęcia pracy, — doradztwo zawodowe.
<u>Cel strategiczny 2.</u> Wsparcie osób niepełnosprawnych, dzięki aktywizacji i integracji.	<ul style="list-style-type: none"> — likwidacja barier architektonicznych, — zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi, — zapewnienie dostępu do rehabilitacji i pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny, — aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, — udzielanie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą, — wzrost poziomu opieki nad osobami niepełnosprawnymi.
<u>Cel strategiczny 3.</u> Wspieranie funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym.	<ul style="list-style-type: none"> — rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom, — organizacja nowych miejsc spędzania czasu wolnego dla osób starszych, — wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym, — wsparcie instytucji działających na rzecz osób starszych, — podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych.

Cel strategiczny	Kierunki działań
<p>Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — prowadzenie lokalnych kampanii społecznych zwiększających świadomość społeczną dotyczącą przemocy w rodzinie, — monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie, — zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla ofiar przemocy, — zagwarantowanie ochrony i udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, — aktywizacja społeczna osób i rodzin będących ofiarami przemocy
<p>Cel strategiczny 5. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami długotrwałego bezrobocia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — monitorowanie skali zjawiska bezrobocia, — podnoszenie kwalifikacji zawodowych i umiejętności osób bezrobotnych, — organizacja miejsc pracy dla osób bezrobotnych, — organizowanie doradztwa zawodowego, — pomoc i motywacja w poszukiwaniu pracy.
<p>Cel strategiczny 6. Przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz wsparcie dla rodzin dotkniętych problemem uzależnień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — prowadzenie lokalnych kampanii społecznych zwiększających świadomość społeczną dotyczącą uzależnień, — monitorowanie zjawiska uzależnień, — zapewnienie pomocy psychologicznej, — motywowanie do podjęcia leczenia.
<p>Cel strategiczny 7. Zintegrowany system pomocy i wsparcia rodzinom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — organizacja kampanii lokalnych o tematyce pomocy rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, — udzielanie wsparcia rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej, — organizacja szkoleń skierowanych dla rodzin z dysfunkcjami, — praca socjalna z rodzinami dysfunkcyjnymi.
<p>Cel strategiczny 8. Wsparcie dla osób ubogich i wykluczonych społecznie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców w gminie, — organizowanie dożywiania w szkołach, — rozwój aktywności zawodowej osób ubogich i wykluczonych społecznie, — zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego, — dostosowanie kwalifikacji osób ubogich do rynku pracy poprzez prowadzenie szkoleń, — aktywizacja społeczna osób ubogich i wykluczonych społecznie.

Źródło: Opracowanie własne

6. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza obejmuje informacje o zasobach, potrzebach, problemach danej społeczności lokalnej, które:

- są wynikiem analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach,
- biorą pod uwagę tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w którym będzie realizowana Strategia, czyli lata 2022-2027.

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie prognozy liczby ludności dla gmin i danych zawartych dla gminy Grudziądz, która została opracowana przez GUS, prognozuje się, że w latach 2022-2027 przyrost naturalny w kolejnych latach będzie dodatni.

Tabela 35. Prognoza przyrostu naturalnego dla gminy Grudziądz do roku 2027

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2022	129	109	20
2023	130	110	20
2024	130	110	20
2025	130	111	19
2026	131	111	20
2027	132	113	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2027 roku, liczba osób napływających, jak i odpływających będzie maleć. Prognozuje się, że saldo migracji będzie przyjmowało wartości dodatnie.

Tabela 36. Prognoza salda migracji dla gminy Grudziądz do roku 2027

Lata	Napływy	Odpływy	Saldo migracji
2022	261	188	+73
2023	259	186	+73
2024	255	183	+72
2025	248	180	+68
2026	244	177	+67
2027	241	177	+64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA LUDNOŚCI

W kolejnej tabeli przedstawiono prognozę liczbę ludności gminy Grudziądz w latach 2022-2027. W badanym okresie zaobserwować będzie można wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym. Zmniejszać się będzie natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Ogólna liczba ludności wg prognoz w 2027 roku w stosunku do roku 2022 zwiększy się o 2,94%.

Tabela 37. Prognoza liczby ludności gminy Grudziądz w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2027 roku

Lata	Liczba ludności			
	Ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
2022	13 006	2 752	7 972	4 701
2023	13 087	2 753	7 979	4 683
2024	13 167	2 744	8 006	4 665
2025	13 242	2 703	8 044	4 657
2026	13 317	2 679	8 074	4 666
2027	13 389	2 693	8 053	4 642

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

6.2. Prognoza zmian

Przewiduje się, że konsekwencją realizacji działań ujętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022-2027 będzie wzrost zaufania mieszkańców, w tym beneficjentów pomocy społecznej w stosunku do placówek pomocowych oraz zmniejszenie obszarów, w których występują problemy społeczne, szczególnie określone w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 38. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> — spadek liczby osób bezrobotnych, — zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez reintegrację zawodową i społeczną,
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> — spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej w wyniku ubóstwa, — zmniejszenie liczby rodzin ubogich, — rozszerzenie działań w formie pracy socjalnej,
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> — zapewnienie udziału osobom niepełnosprawnym w wydarzeniach współorganizowanych przez GOPS,

Problem społeczny	Prognoza zmian
	— zwiększenie szans osób niepełnosprawnych poprzez reintegrację zawodową i społeczną,
Problemy osób starszych	— wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, — wzrost liczby osób zatrudnionych sprawujących opiekę nad osobami starszymi,
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz przemoc w rodzinie	— spadek liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, — spadek liczby rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, — rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie, — zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą,
Uzależnienia	— zwiększenie dostępności do poradnictwa w zakresie uzależnień, — spadek liczby osób uzależnionych,

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do obowiązku władzy wykonawczej gminy, przy czym bezpośrednim realizatorem celów wskazanych w niniejszej Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu.

Programy i projekty muszą być analogiczne do założeń Strategii oraz tak zaplanowane, by zawierały się w strukturze celów strategicznych, zaś rezultaty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie wizji.

Skuteczne wdrożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie opierało się na poniżej przedstawionych założeniach. Konieczne jest wyznaczenie lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gmina Grudziądz.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z najważniejszych warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz na lata 2022-2027 obejmują lata 2022-2027, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób stały zdefiniowane cele strategiczne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu Gminy Grudziądz finansowane z jego dochodów,
- środki przekazane Gminie z budżetu państwa (dotacje),
- środki funduszu krajowego,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej,
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

MONITORING

Realizacja niniejszej Strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki obserwacji, w tym m.in.:

1. w obszarze społecznym:
  - struktura demograficzna mieszkańców,
  - przyrost naturalny,
  - saldo migracji,
  - liczba beneficjentów pomocy społecznej,
  - powody korzystania z pomocy,
  - formy udzielanej pomocy.
2. w obszarze gospodarczym:
  - liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych,
  - liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą ze sprawozdań GOPS oraz danych statystycznych GUS.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę wykonywania programów, osiągania celów i realizacji zadań,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,

— informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach.

EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii, np. wskaźników realizacji celów i zadań.

Zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu będzie sporządzanie raportu monitoringowego, ukazującego stan realizacji Strategii. Będzie on wykonywany na podstawie rocznych danych. Raport będzie stanowił podstawę do wszelkich prac aktualizacyjnych i składania sugestii adaptacji zapisów Strategii w stosunku do zachodzących zmian społeczno-gospodarczych na terenie gminy.

Wyznacznikiem realizacji celów strategicznych będzie przede wszystkim stopień zadowolenia mieszkańców z jakości życia. Owa jakość będzie sprawdzana na podstawie weryfikatorów zawartych w tabeli poniżej. Oprócz tego, wskaźnikiem monitorującym zachodzące zmiany, będzie również zmniejszająca się liczba beneficjentów pomocy.

Tabela 39. Wskaźniki realizacji wyznaczonych celów

Cel strategiczny	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działania
<p><u>Cel strategiczny 1.</u> Wsparcie i pomoc osobom bezrobotnym oraz przeciwdziałanie bezrobociu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — monitorowanie skali zjawiska bezrobocia, — rozwój aktywności zawodowej osób bezrobotnych, — dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do rynku pracy poprzez prowadzenie szkoleń, — motywowanie do podjęcia pracy, — doradztwo zawodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z powodu bezrobocia, — liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych, — liczba osób zatrudnionych w ramach robót publicznych, — liczba zrealizowanych projektów w zakresie ograniczenia zjawiska bezrobocia i wzrostu aktywności społeczno-zawodowej, — liczba mieszkańców, która wzięła udział w projektach.
<p><u>Cel strategiczny 2.</u> Wsparcie osób niepełnosprawnych, dzięki aktywizacji i integracji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — likwidacja barier architektonicznych, — zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi, — zapewnienie dostępu do rehabilitacji i pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny, — aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, — udzielanie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą, 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego, — liczba podjętych działań inwestycyjnych, likwidujących bariery architektoniczne, — liczba udzielonych porad psychologicznych, — liczba osób niepełnosprawnych, którym zapewniono dostęp do rehabilitacji, — liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, — liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym udzielono wsparcia finansowego, — wysokość udzielonego wsparcia finansowego, — liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w spotkaniach integracyjnych.

Cel strategiczny	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działania
	<ul style="list-style-type: none"> — wzrost poziomu opieki nad osobami niepełnosprawnymi. 	
<p>Cel strategiczny 3. Wspieranie funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom, — organizacja nowych miejsc spędzania czasu wolnego dla starszych, — wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym, — wsparcie instytucji działających na rzecz osób starszych, — podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób zatrudnionych przez OPS sprawujących opiekę nad osobami starszymi, — liczba wolontariuszy zajmujących się osobami starszymi, — liczba nowych miejsc spędzania czasu wolnego dla osób starszych, — liczba osób starszych uczestnicząca w zorganizowanych spotkaniach, — wartość udzielonych dotacji dla instytucji działających na rzecz osób starszych, — liczba projektów zrealizowanych na rzecz osób starszych, — liczba osób starszych objęta bezpośrednią pomocą w ramach projektów, — liczba spotkań integracyjnych.
<p>Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — prowadzenie lokalnych kampanii społecznych zwiększających świadomość społeczną dotyczącą przemocy w rodzinie, — monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie, — zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla ofiar przemocy, — zagwarantowanie ochrony i udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, — aktywizacja społeczna osób i rodzin będących ofiarami przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba przeprowadzonych kampanii, — liczba przeprowadzonych kontroli, — liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z powodu przemocy w rodzinie, — liczba osób objęta bezpośrednią pomocą w ramach projektów, — liczba ofiar przemocy, którym udzielono pomocy.
<p>Cel strategiczny 5. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami długotrwałego bezrobocia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — monitorowanie skali zjawiska bezrobocia, — podnoszenie kwalifikacji zawodowych i umiejętności osób bezrobotnych, — organizacja miejsc pracy dla osób bezrobotnych, — organizowanie doradztwa zawodowego, — pomoc i motywacja w poszukiwaniu pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba zorganizowanych kursów i szkoleń, — liczba osób, które wzięły udział w szkoleniu, — liczba zorganizowanych miejsc pracy, — liczba osób, którym udzielono poradnictwa zawodowego, — liczba osób, którym udzielono pomocy w poszukiwaniu pracy.
<p>Cel strategiczny 6. Przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych oraz wsparcie dla rodzin dotkniętych problemem uzależnień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — prowadzenie lokalnych kampanii społecznych zwiększających świadomość społeczną dotyczącą uzależnień, — monitorowanie zjawiska uzależnień, — zapewnienie pomocy psychologicznej, — motywowanie do podjęcia leczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba przeprowadzonych kontroli, — liczba przeprowadzonych kampanii, — liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej, — liczba osób, które podjęły się leczenia.
<p>Cel strategiczny 7. Zintegrowany system</p>	<ul style="list-style-type: none"> — organizacja kampanii lokalnych o tematyce pomocy rodzinom mającym 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba przeprowadzonych kampanii, — kwota przyznanych świadczeń, — liczba zorganizowanych szkoleń,

Cel strategiczny	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji działania
pomocy i wsparcia rodzinom.	<ul style="list-style-type: none"> problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, — udzielanie wsparcia rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej, — organizacja szkoleń skierowanych dla rodzin z dysfunkcjami, — praca socjalna z rodzinami dysfunkcyjnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób uczestnicząca w szkoleniach, — liczba rodzin, którym udzielana jest pomoc w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych.
<p>Cel strategiczny 8. Wsparcie dla osób ubogich i wykluczonych społecznie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców w gminie, — organizowanie dożywiania w szkołach, — rozwój aktywności zawodowej osób ubogich i wykluczonych społecznie, — zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego, — dostosowanie kwalifikacji osób ubogich do rynku pracy poprzez prowadzenie szkoleń, — aktywizacja społeczna osób ubogich i wykluczonych społecznie. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z powodu ubóstwa i wykluczenia społecznego, — liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych, — liczba osób zatrudnionych w ramach robót publicznych, — liczba udzielonych porad psychologicznych, — liczba zrealizowanych projektów w zakresie ograniczenia zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego i wzrostu aktywności społeczno-zawodowej, — liczba mieszkańców, która wzięła udział w projektach, — liczba dzieci, które objęto dożywianiem, — liczba zorganizowanych kursów i szkoleń, — liczb osób, które wzięły udział w kursach i szkoleniach.

Źródło: Opracowanie własne

OCENA RYZYKA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych poddana została analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami.

Ponadto przyjęcie tego Strategii istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza będzie przeprowadzana także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyka, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację założeń strategicznych.

9. Powiązanie Strategii z dokumentami strategicznymi wyższej rangi oraz z dokumentami na szczeblu lokalnym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym ze sposobów realizacji strategii rozwoju gminy i dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów, co ma na celu uspojnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu, jak i programami konstruowanymi w jej ramach. W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy Unii Europejskiej.

Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z dokumentami strategicznymi wyższej rangi, a także z dokumentami lokalnymi.

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWA DO 2030 R.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) została przyjęta uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260).

Jest to dokument strategiczny na szczeblu krajowym, przedstawia wyzwania, jakie stoją przed polską gospodarką (tzw. pułapki rozwojowe), a także zarysowuje przykładowe instrumenty gospodarcze, finansowe i instytucjonalne, koncentrując propozycje działań wokół pięciu filarów rozwojowych. Prezentuje on nowe podejście do polityki gospodarczej, a także inicjatywy kluczowe dla realizacji założeń przyjętych w Planie.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów) oraz weryfikacji pozostałych instrumentów wdrożeniowych.

Dokument ten zawiera cele szczegółowe, w tym Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na

terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienionym celem, a konkretnie z obszarem interwencji nazwanym „Spójność społeczna”.

STRATEGIA DEMOGRAFICZNA 2040 – PROJEKT

Projekt Strategii Demograficznej 2040 to pierwszy w Polsce kompleksowy dokument mierzący się z niekorzystnymi trendami w obszarze demografii. Jej strategicznym celem jest wyjście z pułapki niskiej dzietności i zbliżenie się do poziomu dzietności gwarantującego zastępowalność pokoleń.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienioną Strategią w zakresie następujących celów szczegółowych i kierunków działania:

- cel szczegółowy: wzmacnianie rodziny:
  - kierunek działania: zabezpieczenie finansowe rodzin.
- cel szczegółowy: znoszenie barier dla rodziców chcących mieć dzieci:
  - kierunek działania: rozwój form opieki nad dziećmi,
  - kierunek działania: rozwój infrastruktury i usług potrzebnych rodzinom.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 została przyjęta uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030” (M.P. 2019 poz. 1060).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), określone w filarze rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienioną Strategią w zakresie następujących celów głównych, szczegółowych i kierunków działań:

- cel główny: Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
  - cel szczegółowy 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

- kierunek działania 1.5.: rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,
- cel szczegółowy 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie,
- kierunek działania 3.3.: Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2030

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest **wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce**. Odpowiada to celowi szczegółowemu II Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR): Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, przede wszystkim w obszarze „Spójność społeczna”. Cel nawiązuje także do zagadnień wymienionych w ramach obszaru horyzontalnego SOR „Kapitału ludzki i społeczny”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienioną Strategią w zakresie celu szczegółowego 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

KRAJOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU. AKTUALIZACJA 2021-2027, POLITYKA PUBLICZNA Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030

Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 został przyjęty uchwałą nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” (M.P. 2021 poz. 843).

Jest to dokument ustanowiony w celu realizacji polityki publicznej w obszarach związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu zawartych w średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, jak również nawiązujący do problematyki ubóstwa i wykluczenia zawartych w innych dokumentach strategicznych.

Celem głównym Programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Cel ten jest tożsamy z celem nr 4 wskazanym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, gdyż KPPUiWS jako polityka publiczna stanowi rozwinięcie i uzupełnienie Strategii w tym konkretnym obszarze.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienionym Programem w zakresie celów szczegółowych numer 1

i 2, to jest kolejno zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym.

KRAJOWY PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ DO 2023 ROKU. EKONOMIA SOLIDARNOŚCI SPOŁECZNEJ – PROJEKT

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej – Projekt został przyjęty uchwałą nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (Dz.U. Poz. 214).

Cel główny powyższego Programu brzmi „Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienionym Programem w zakresie celu szczegółowego 2, to jest zwiększenia liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

STRATEGIA NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI 2021-2030

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 została przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M.P. 2021 poz. 218).

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami jest stanowi wypełnienie wymogów tak zwanej warunkowości podstawowej. Przewiduje ona działania z zakresu wzmocnienia koordynacji polityki państwa w obszarze niepełnosprawności. Strategia stanowi również jedno z narzędzi realizacji celu szczegółowego SOR pt. „Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony”. Działania przewidziane w Strategii stanowią odpowiedź na wyzwanie ustanowione w ramach celu szczegółowego SOR: „Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu”.

Celem głównym Strategii jest włączenie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnościami. Oznacza to, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z wyżej wymienioną Strategią.

STRATEGIA ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH, POLITYKA PUBLICZNA NA LATA 2021–2035 – PROJEKT

Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035 – Projekt jest dokumentem, którego aktualnie obowiązującą wersją jest ta z września roku 2021. Jest to dokument szczebla krajowego określający politykę państwa względem usług społecznych oraz kierunku ich rozwoju, z uwzględnieniem warunków otoczenia, takich jak np. demografia.

W dokumencie przyjęto cele strategiczne oraz szczegółowe spójne ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 w brzmieniu:

- cel strategiczny: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
  - cel szczegółowy nr 1: Rozwój usług profilaktycznych i bezpośrednich usług środowiskowych wspierających dzieci i rodzinę,
- cel strategiczny: Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu opieki długoterminowej świadczącego skoordynowane usługi społeczne i zdrowotne,
  - cel szczegółowy nr 2: Wsparcie rodziny realizującej opiekę długoterminową,
  - cel szczegółowy nr 3: Rozwój środowiskowych form wsparcia opieki długoterminowej,
- cel strategiczny: Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności,
  - cel szczegółowy nr 2: Wsparcie rodziny realizującej opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami, w tym wsparcie w zakresie realizacji usług,
  - cel szczegółowy nr 4: Usamodzielnienie mieszkańców instytucji opieki całodobowej.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO (WSPÓŁDZIAŁANIE, KULTURA, KREATYWNOŚĆ) 2030

Strategia (dalej SRKS) przyjęta została uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M.P. 2020 poz. 1060).

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. W dokumencie wyznaczono następujące trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne.

Działania skierowane do mieszkańców gminy Grudziądz, w szczególności beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu, będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ została przyjęta uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.

Strategia rozwoju jest najważniejszym dokumentem, który opracowuje Samorząd Województwa w celu wyznaczenia kierunków rozwoju województwa na najbliższe lata (ta strategia obejmuje okres do roku 2030, choć niektóre działania kontynuowane będą także po tym roku, stąd do jej nazwy dodano symboliczny znak „+”). Kierunki te są następnie realizowane poprzez bardzo różne działania władz, ale także innych podmiotów zainteresowanych rozwojem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z zawartą w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego celem głównym 2 w obszarze „Społeczeństwo” w brzmieniu „Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo” oraz z celem operacyjnym tegoż celu głównego „Rozwój wrażliwy społecznie”.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO NA LATA 2014-2024

Strategia Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego została przyjęta uchwałą nr XXV/22/2014 Rady Powiatu Grudziądzkiego z dnia 29 września 2014 r.

W Strategii wyznaczono 3 priorytety. Niniejszy dokument wpisuje się w priorytet 3. Społeczeństwo i jego cel strategiczny: Poprawa standardów życia mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego. Dla 3. celu strategicznego wyznaczono następujące cele operacyjne:

- aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców powiatu,
- rozwój systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu,
- zapewnienie wysokiej jakości opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 wpisuje się przede wszystkim w cele operacyjne: aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców powiatu oraz zapewnienie wysokiej jakości opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, dzięki kierunkom wyznaczonym w niniejszym dokumencie, a zatem Strategia

Rozwiązywanie Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna ze Strategią Rozwoju Powiatu Grudziądzkiego.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO NA LATA 2021-2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grudziądzkiego została przyjęta uchwałą nr XXVI/88/2021 Rady Powiatu Grudziądzkiego z dnia 23 czerwca 2021 r.

Misją Strategii jest: Tworzenie i sprawne realizowanie inicjatyw służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów społecznych przy wykorzystaniu aktywnych postaw społeczności lokalnej.

Głównym celem wyznaczonym w strategii jest systemowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych, przewyższania trudnych sytuacji życiowych mieszkańców powiatu oraz do działań prewencyjnych, mających na celu zapobieganie występowaniu problemów społecznych.

W Strategii wyznaczono 4 cele strategiczne:

1. Aktywizacja zawodowa oraz łagodzenie skutków bezrobocia na terenie powiatu grudziądzkiego;
2. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków;
3. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, starszym i chorym oraz ich aktywizacja;
4. Kompleksowe wsparcie dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej w systemie pieczy zastępczej oraz wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 wpisuje się przede wszystkim w pierwsze trzy cele strategiczne, dzięki kierunkom wyznaczonym w niniejszym dokumencie. Jest on spójny z każdym z wyznaczonych kierunków działań, których realizacja pozwoli zaktywizować społecznie i zawodowo osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, dzięki czemu możliwe będzie łagodzenie skutków bezrobocia na terenie gminy, a tym samym powiatu. W dokumencie wyznaczono kierunki działań, mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz mające na celu łagodzenie skutków przemocy. Ponadto wyznaczono szereg działań mających na celu zapewnienie wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, starszym i chorym oraz wspomagających ich aktywizację, a zatem Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest zgodna ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grudziądzkiego na lata 2021-2030.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2014-2022

Strategia została przyjęta uchwałą nr XLII/306/2014 Rady Gminy Grudziądz na lata 2014-2022 z dnia 5 czerwca 2014 r. Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia rozwoju stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki. Ten dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrażania projektów współfinansowanych m.in. ze środków zewnętrznych.

W Strategii Rozwoju Gminy Grudziądz na lata 2014-2022 określono cel strategiczny: Dynamiczny i wielokierunkowy rozwój Gminy, a w ramach niego wyznaczono 3 cele operacyjne:

- aktywni mieszkańcy,
- gmina przyjazna inwestorom,
- racjonalizacja wydatków budżetowych,
- promocja gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna przede wszystkim z celem operacyjnym: aktywni mieszkańcy, gdyż zaplanowane działania w dokumencie mają na celu poprawę świadczenia usług społecznych dla osób, które najbardziej wymagają wsparcia na terenie gminy oraz rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi, dzięki czemu oba dokumenty są ze sobą spójne.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY GRUDZIĄDZ NA LATA 2016-2023

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023 został przyjęty na mocy uchwały nr XLVI/415/2017 Rady Gminy Grudziądz z dnia 26 października 2017 r., zmieniony uchwałą nr XXI/202/2020 Rady Gminy Grudziądz z dnia 20 marca 2020 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z Programem Rewitalizacji Gminy Grudziądz na lata 2016-2023, w którym wyznaczono cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów rewitalizacji Gminy Grudziądz. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Grudziądz na lata 2022-2027 jest spójna z każdym z wyznaczonych kierunkiem działań, których realizacja pozwoli zaktywizować społecznie i zawodowo osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym; podnieść poziom kwalifikacji i przedsiębiorczości mieszkańców obszarów rewitalizacji, odbudować więzi

społeczne i zaktywizować mieszkańców do realizacji inicjatyw lokalnych oraz rozbudować i zmodernizować infrastrukturę przeznaczoną na cele społeczne.

10. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana z uwzględnieniem bieżących potrzeb społecznych. Planowane sposoby zaspokajania tych potrzeb są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, ale także edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień, bezpieczeństwa czy sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej.

W myśl ustawy o pomocy społecznej podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z określonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym aktualizacjom związanym ze zmieniającą się sytuacją społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców i przepisami prawa. Różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna wpłynąć na wzrost jakości życia mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, ubogich i wykluczonych społecznie, osób i rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej, osób bezdomnych i rodzin.

Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Spis tabel, rysunków i wykresów

Tabela 1. Liczba ludności gminy Grudziądz w latach 2016 - 2020	9
Tabela 2. Ludność gminy Grudziądz w latach 2016-2020 wg grup ekonomicznych.....	10
Tabela 3. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w latach 2016-2020	11
Tabela 4. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w latach 2016-2020	13
Tabela 5. Podział i liczba podmiotów gospodarczych w latach 2016-2020	14
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020	16
Tabela 7. Opieka zdrowotna na terenie gminy Grudziądz.....	17
Tabela 8. Wychowanie przedszkole na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020	18
Tabela 9. Średnie wyniki procentowe egzaminu gimnazjalnego w [%] w gminie Grudziądz, powiecie grudziądzkim i województwie kujawsko-pomorskim w latach 2017-2019.....	19
Tabela 10. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] uzyskanych na terenie gminy Grudziądz, powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2019 - 2021	20
Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020	20
Tabela 12. Imprezy kulturalne na terenie gminy Grudziądz na przestrzeni lat 2016-2020	22
Tabela 13. Grupy artystyczne oraz koła, kluby i sekcje na terenie gminy Grudziądz na przestrzeni lat 2016-2020	22
Tabela 14. Działalność biblioteczna na terenie gminy Grudziądz.....	23
Tabela 15. Pomoc społeczna na terenie gminy Grudziądz - zadania własne Gminy w latach 2016-2020	30
Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom gminy Grudziądz w 2020 r.	31
Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Grudziądz w latach 2016-2020	37
Tabela 18. Liczba bezrobotnych z podziałem na grupy - stan na koniec grudnia danego roku.....	37
Tabela 19. Bezrobocie na terenie gminy Grudziądz w latach 2016 - 2020.....	37
Tabela 20. Liczba beneficjentów GOPS w Grudziądzu korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	39
Tabela 21. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu ubóstwa	40
Tabela 22. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu niepełnosprawności	42
Tabela 23. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020.....	46
Tabela 24. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020	46
Tabela 25. Liczba beneficjentów pomocy GOPS w Grudziądzu z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków w latach 2016-2020	56
Tabela 26. Uzależnienia alkoholowe na terenie gminy Grudziądz	57
Tabela 27. Liczba osób bezdomnych na terenie gminy Grudziądz z podziałem na płeć.....	61
Tabela 28. Beneficjenci pomocy GOPS w Grudziądzu z powodu bezdomności.....	61
Tabela 29. Beneficjenci pomocy GOPS w Grudziądzu z powodu przemocy w rodzinie w latach 2016-2020	62
Tabela 30. Dane dotyczące przemocy domowej na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020	63
Tabela 31. Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020.....	66
Tabela 32. Analiza SWOT	77
Tabela 33. Cele strategiczne SRPS	78
Tabela 34. Kierunki niezbędnych działań	79
Tabela 35. Prognoza przyrostu naturalnego dla gminy Grudziądz do roku 2027	81
Tabela 36. Prognoza salda migracji dla gminy Grudziądz do roku 2027	81
Tabela 37. Prognoza liczby ludności gminy Grudziądz w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2027 roku.....	82
Tabela 38. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	82
Tabela 39. Wskaźniki realizacji wyznaczonych celów	85

Rysunek 1. Położenie gminy Grudziądz na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego	12
Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) gminy Grudziądz w latach 2016-2020.....	9
Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Grudziądz w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2016-2020	10
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2016-2020	11
Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2020	15
Wykres 5. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Grudziądz w latach 2016-2020.....	38
Wykres 6. Ankietowani według płci	67
Wykres 7. Ankietowani według wieku.....	67
Wykres 8. Ankietowani według poziomu wykształcenia	68
Wykres 9. Ankietowani według statusu zawodowego	68
Wykres 10. Ocena aktualnych warunków życia mieszkańców	69
Wykres 11. Problemy społeczne najczęściej spotykające niepełnosprawnych wg ankietowanych	70
Wykres 12. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?	70
Wykres 13. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?	71
Wykres 14. Skala problemu uzależnień na terenie gminy	71
Wykres 15. Zjawisko przemocy domowej na terenie gminy	72
Wykres 16. Najczęściej dostrzegane negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży	72
Wykres 17. Zadowolenie ankietowanych z obecnych warunków życia na terenie gminy	74

PRZEWODNICZĄCA RADY
Wroblewski
mgr Hanna Kołodziej

Uzasadnienie

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Zgodnie z art.16b ust. 2 strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią ;
3. określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji zadań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak : edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały uważa się za zasadne.

PRZEWODNICZĄCA RADY
Kotołdziej
mgr *Hanna Kotołdziej*